

НУБІП України

НУБІП України

Н

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

10.04 – МР. 256 “С” 2023.02.27. 013 ПЗ

Петрашук Михайло Васильович

2023 р.

Н

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

УДК: 364.6:352.07 «36»

ПОГОДЖЕНО ДОПУСКАЄТЬСЯ ДО
Дека́н гуманітарно- педагогічного факультету Завідувач кафедри соціальної роботи та реабілітації, доктор педагогічних наук, доцент
кандидат філософ. наук, доцент Інна САВИЦЬКА Ірина СОПІВНИК
« » 2023 р. « » 2023 р.

МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА
на тему: «СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ОБ'ЄДНАНИХ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ
ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ»

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

Освітньо-професійна програма: «Соціальна робота»

Орієнтація освітньої програми: освітньо-професійна

Керівник магістерської роботи

д. п. н., доцент

Олександр КОШУК

Виконала

Михайло ПЕТРАЩУК

КИЇВ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
ГУМАНІТАРНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри соціальної
роботи та реабілітації, доктор

педагогічних наук, доцент

Грига ЄОПІВНИК

« 20 » р.

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ СТУДЕНТУ

Петрашуку Михайлу Васильовичу

Спеціальність 231 «Соціальна робота»

Освітньо-професійна програма: «Соціальна робота»

Орієнтація освітньої програми/освітньо-професійна

Тема магістерської роботи: «Соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах в умовах військового стану» затверджена наказом ректора НУБіП України від 24 лютого 2023 р. № 155 «З»

Термін подання завершеної роботи на кафедру 20 р.

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

- 1) теоретично обґрунтувати аспекти соціальної роботи;
- 2) вивчити специфіку соціальної роботи в об'єднаних територіальних громадах в умовах військового стану;
- 3) провести експериментальне дослідження соціальної роботи та ролі соціальних працівників в об'єднаних територіальних громадах;
- 4) розробити шляхи підвищення рівня соціальної роботи та ролі соціальних працівників в об'єднаних територіальних громадах.

Дата видачі завдання « 20 » р.

	ЗМІСТ
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ.....	7
1.1. Сутність соціальної роботи.....	5
1.2. Методи дослідження соціальної роботи.....	19
Висновки до 1 розділу.....	28
РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	29
2.1. Соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах в умовах воєнного стану.....	29
2.2. Роль соціальних працівників під час в умовах військового стану.....	37
Висновки до 2 розділу.....	45
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ.....	46
3.1. Експериментальне дослідження соціальної роботи та ролі соціальних працівників в об'єднаних територіальних громадах.....	46
3.2. Шляхи покращення рівня соціальної роботи та ролі соціальних працівників в умовах об'єднаних територіальних громад.....	55
Висновки до 3 розділу.....	60
ВИСНОВКИ.....	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64
ДОДАТКИ.....	72

ВСТУП

НУВБІП України

24 лютого 2022 року відбулося рішуче перетворення історії українського

державотворення, оскільки російська федерація розпочала повномасштабну

військову агресію проти України. В умовах воєнного стану однією з

найважливіших складових забезпечення гідного життя українців та підтримки

громадян є соціальна робота. Воєнний стан загрожує не лише фізичній безпеці

населення, а й спричиняє серйозні соціальні проблеми. Війна на території

нашої країни супроводжується гуманітарними кризами, великою кількістю

переміщених осіб та загрозами основним потребам населення. Руїнація

інфраструктури, економічна нестабільність, масове переселення населення –

все це створює надзвичайні виклики для соціальних працівників.

Соціальним працівникам об'єднаних територіальних громад доводиться

вирішувати низку завдань. Вони відповідають за надання допомоги та

підтримки постраждалим від воєнних подій, що включає надання медичної

допомоги, розподіл гуманітарної допомоги та психологічну підтримку тих, хто

переживає травми та стрес.

Сучасний світ наділений складними викликами, і одним із

найсерйозніших є військовий конфлікт та його вплив на суспільство. Умови

воєнного стану створюють величезний тиск на всі сторони життя громадян та

їх соціальне благополуччя. Тема соціальної роботи в об'єднаних

територіальних громадах в умовах воєнного стану є надзвичайно актуальною

та потребує детального вивчення її значення та можливих шляхів вирішення

проблем.

Мета дослідження: вивчення та аналіз ролі соціальної роботи в

об'єднаних територіальних громадах в умовах військового стану.

Об'єкт дослідження: соціальна робота в об'єднаних територіальних

громадах України в умовах військового стану.

Предмет дослідження: особливості та виклики, з якими стикаються соціальні працівники у своїй роботі, а також реакція та потреби громадян в умовах військового конфлікту на території об'єднаних територіальних громад.

Відповідно мети, визначено завдання дослідження:

- теоретично обґрунтувати аспекти соціальної роботи;
- вивчити специфіку соціальної роботи в об'єднаних територіальних громадах в умовах військового стану;
- провести експериментальне дослідження соціальної роботи та ролі соціальних працівників в об'єднаних територіальних громадах;
- розробити шляхи підвищення рівня соціальної роботи та ролі соціальних працівників в об'єднаних територіальних громадах.

В якості методів дослідження виступили: теоретичні – порівняльний, ретроспективний, контент-аналіз, систематизація, моделювання; емпіричні та діагностичні: анкетування, бесіда, проектування, експертна оцінка, самооцінка, опитування, педагогічне спостереження, тестування; есе, статті; педагогічний експеримент; статистичні: методи вимірювання та математичної обробки експериментальних даних, їх системний та якісний аналіз, графічна інтерпретація.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що: дослідження соціальної роботи розглядається в контексті воєнного стану, визначеного умови, в яких військові конфлікти впливають на життя громадян і соціальних структур.

- проаналізовано конкретні виклики та проблеми, які виникають у зв'язку з військовим конфліктом, та визначено роль соціальних працівників у подоланні цих викликів.

Практична значущість. Практична значущість соціальної роботи в об'єднаних територіальних громадах в умовах військового стану полягає в здатності адаптувати соціальні послуги до специфіки конфліктних ситуацій та в забезпеченні ефективної підтримки та реабілітації населення. Аналіз ролі соціальних працівників у процесі реабілітації може виявити оптимальні шляхи

поліпшення якості життя населення. Дослідження цієї теми може служити основою для подальших розвідок та розробки стратегій покращення соціальної роботи в умовах військового конфлікту.

Структура роботи. Магістерська робота містить в собі та складається із вступу, трьох розділів, висновків до розділів, 63 сторінки основного тексту, у списку використаної літератури наведено 60 літературних джерел. У роботі подано 1 таблицю, 5 рисунків та 2 додатки.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

1.1. Сутність соціальної роботи

Соціальна робота належить до професій, що виникли в II пол 19 ст., і розвиваються, виходячи з постійно зростаючого запиту сучасного суспільства на створення ефективної системи соціальної допомоги населенню. Історія виникнення та формування основних ідей, підходів, концепцій, принципів, технологій, методів і засобів соціальних практик давній і заснований на поступовому розвитку й удосконаленні суспільства та окремих особистостей. Система соціальної допомоги перейшла від філантропічного підходу до підтримки соціально слабких верств населення, осіб, які опинилися у складній життєвій ситуації, до надання такого виду професійної допомоги, як соціальна робота, яка покликана створити умови не тільки для соціальної захищеності громадян, а й для розвитку своїх можливостей та здібностей будувати своє життя, мобілізувати внутрішні ресурси для подолання життєвих криз та колізій, позитивно самореалізуватися у цивільному та особистому повсякденному житті.

Незважаючи на будь-які трансформації та процеси, які зараз відбуваються в українському суспільстві, соціальна політика та соціальна робота як практична форма реалізації цієї політики є невід'ємною частиною та важливим механізмом розвитку України як соціальної держави, формування громадянського суспільства.

Виділяють три основні напрями соціальної політики у нашій країні:

- передбачення надзвичайних подій (наприклад, природних і техніко-технічних катастроф, епідемій, голоду тощо) і, за необхідності, державні гарантії пом'якшення входження суспільства в стан рівноваги після них;
- перерозподіл ресурсів таким чином, щоб забезпечити певний рівень життя всіх соціальних груп суспільства для послаблення можливої соціальної напруги;

- регулювання способу життя громадян заохочувальними і репресивними (наприклад, боротьба з розповсюдженням наркотиків тощо) засобами.

Реалізація соціальної політики може бути забезпечена запровадженням відповідних механізмів, а саме:

1) нормативно-правового, що передбачає створення цілісної системи соціальних стандартів, розроблення соціального бюджету як складової державного бюджету та місцевих бюджетів, декларування сімейних бюджетів для визначення права на отримання адресної допомоги;

2) економічні – зміни системи оподаткування, вирішення питання розвитку національного ринку споживчих товарів і послуг, захист вітчизняного виробника;

3) суспільно-політичний – запровадження системи тристороннього соціального партнерства, залучення до реалізації соціальних програм політичних партій та об'єднань громадян, інших громадських інститутів.

Основним комплексним механізмом практичної реалізації соціальної політики є соціальна робота як система теоретичних знань і заснованої на них практики, метою якої є забезпечення соціальної справедливості шляхом підтримки найменш захищених верств суспільства та протидії факторам соціального відчуження [42]

Соціальна робота в сучасних умовах розглядається з різних точок зору: по-перше, як навчальна дисципліна; по-друге, як професійна діяльність; по-третє, як наука. Слід зазначити, що у вирії військових дій на території нашої держави, розвиток соціальної роботи набирає обертів. Соціальна робота виступає основною ланкою та посередником між об'єктами та суб'єктами соціальної допомоги. Слід зазначити, що відповідне місце та роль соціальної роботи пов'язані з виникненням великої кількості складних соціальних проблем в усьому світі. Відповідні проблеми виступають предметом для багатьох дискусій, досліджень та вимагають негайного вирішення. Таким чином, саме соціальна робота, як професійна діяльність та невід'ємна складова

соціальної політики держав, являється вирішенням ситуації, що склалась в сучасних умовах [48].

Мета соціальної роботи полягає у:

- підвищенні ступеня самостійності отримувачів соціальних послуг, їх здатності керувати своїм життям і більш ефективно вирішувати свої проблеми;

- створенні умов, за яких отримувачі соціальних послуг можуть максимально розкрити свої здібності та отримати все, що їм належить за законом;

- адаптації людей у суспільстві;

- створення умов, в яких, незважаючи на фізичне каліцтво, психологічний зрив чи життєву кризу, людина може жити, зберігаючи почуття власної гідності та самоповаги оточуючих.

Очевидно, що кінцевою метою є досягнення такого результату, коли зникає потреба в допомозі соціального працівника отримувачу соціальних послуг.

Сьогодні дуже важко уявити суспільство, в якому соціальна допомога не існувала б як професійна діяльність, навчальна дисципліна чи наука. Бо завжди

будуть об'єкти та суб'єкти соціальної допомоги. Враховуючи це, слід зазначити, що існує потреба у підвищенні рівня освіти та професіоналізму медіаторів між цими двома основними складовими соціальної роботи, а саме соціальних працівників. Слід звернути увагу на те, що нічого постійного і

ідеального не існує. Так само суспільство має свої слабкості, які можуть прогресувати і руйнувати цей організм. У цьому випадку однією зі складових цього організму є слабкі, незахищені верстви населення, такі як: бідні, хворі,

сироти, вдови, особи з інвалідністю тощо. Соціальна робота – це особливий вид діяльності, спрямований на вирішення соціальних проблем окремих

індивідів і груп, на створення умов, що сприяють відновленню або покращенню здатності людей до соціальної діяльності [48].

Основним завданням соціальної роботи є допомога різним групам населення, які опинилися у складних життєвих ситуаціях. Серед факторів, які найчастіше призводять до виникнення складних життєвих ситуацій є:

1. Кризові явища в соціально-економічній сфері (зниження рівня життя, зростання малозабезпеченості сімей і погіршення умов харчування дітей; зниження соціальної інфраструктури, зниження рівня соціальних гарантій і виплат на сім'ї з дітьми, проблеми з житлом тощо).

2. Психолого-педагогічні фактори (пов'язані з внутрішньо сімейними стосунками та вихованням дітей у сім'ї: самоусунення батьків від виховання, нехтування потребами дітей, відлучення поколінь тощо).

3. Фактори біологічного характеру (фізичні або психічні захворювання батьків, різні форми залежності у батьків, спадкові захворювання у дітей, наявність у сім'ї дітей-інвалідів тощо). Варто також відзначити, що існують різні підходи до класифікації отримувачів соціальних послуг. Зокрема, їх можна структурувати за універсальними ознаками: статтю, віком і статусом.

Зазначимо, що соціальна робота орієнтована на гуманне, альтруїстичне ставлення однієї людини до іншої, виключення будь-яких проявів егоїзму та задоволення власних потреб. Соціальна робота є унікальним видом практичної діяльності, оскільки вона покликана не тільки допомагати вужденним, а й виховувати їх допомагати собі самим. Таким чином, соціальна робота включає як надання підтримки і соціального захисту людям, так і певний керуючий вплив на них, створення складних суб'єкт-об'єктних відносин, в яких, опора на творчі сили і здібності особистості домінує [1]. Слід зазначити, що важливим завданням соціальної роботи є не проведення дискусій чи абстрактних досліджень, а вивчення реальних соціальних проблем, практичного досвіду, аналіз ситуацій, створення нових засобів подолання проблем тощо. Чим далі розвивається суспільство, тим швидше соціальна робота стає ефективним інструментом і має потенціал для покращення життя суспільства в сучасних складних умовах [48].

На законодавчому рівні соціальна робота регулюється низкою законодавчих актів, які визначають правові аспекти діяльності соціальних працівників та організацій у сфері соціальної роботи:

1) Закон України «Про соціальні послуги»: цей закон визначає основні організаційно-правові засади надання соціальних послуг, спрямованих на попередження складних життєвих обставин, подолання або мінімізацію їх негативних наслідків для осіб/сімей, які перебувають у складній життєвій ситуації [17].

2) Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій»: встановлює загальні вимоги до професійних стандартів, у тому числі щодо соціальної роботи [15].

3) Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми»: цим Законом відповідно до Конституції України встановлюється гарантований державою рівень матеріального забезпечення сімей з дітьми шляхом надання грошової допомоги державі з урахуванням складу сім'ї її доходів та віку дітей, і спрямована на забезпечення пріоритету державної допомоги сім'ям з дітьми в загальній системі соціально-правового захисту населення [16].

4) Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" визначається роль органів місцевого самоврядування в регулюванні та наданні соціальних послуг на місцевому рівні [14].

Ці законодавчі акти визначають правовий контекст організації та здійснення соціальної роботи в Україні, але також слід зазначити, що розвиток та вдосконалення законодавства у цій сфері може продовжуватися, тому важливо вивчати останні зміни в правовому середовищі.

Отже, огляд наукової літератури свідчить, що в Україні в період незалежності сформувалася система соціальної роботи, яка спирається на розгалужену мережу соціальних установ і державних установ комунальної форми власності. Така система соціальної роботи існувала до 2011 року, пізніше, після реформи центральних органів влади, відбулись суттєві зміни,

які призвели до організації процесу надання соціальних послуг для жителів безпосередньо в громаді.

Оснoву соціальної роботи як практичної діяльності в об'єднаній територіальній громаді становлять:

- принципи соціальної роботи;
- процес соціальної роботи;
- функції соціальної роботи;
- складові соціальної роботи.

Принципи соціальної роботи як практичної діяльності – вихідні положення теорії соціальної роботи, що відображають її прикладне значення (табл. 1.1).

Таблиця 1.1. Принципи соціальної роботи

<p>Принцип створення рівних можливостей</p>	<p>Надання соціальних послуг особистості незалежно від її віку, національності, походження, соціального статусу, сфери зайнятості, місця проживання, релігійної приналежності; створення таких соціальних умов життєдіяльності особистості, які відповідають її потребам і співвідносяться з умовами функціонування суспільства</p>
<p>Принцип поєднання допомоги із самодопомогою</p>	<p>Опора на позитивний потенціал особистості та її прагнення сприйняти соціальний вплив</p>

<p>Принцип гуманності</p>	<p>Пріоритет загальнолюдських цінностей, що передбачають погляд на людину в її взаємозв'язках з природою, суспільством, глобальними проблемами, що продиктовані особливостями та реаліями сучасності, загальнолюдською культурою, а також такими загальнолюдськими цінностями, що сягають корінням у родинне середовище і фундаментальні основи моральності; поєднання інтересів суспільства і потреб особистості в отриманні соціальних послуг</p>
<p>Принцип диференціації та індивідуалізації</p>	<p>Врахування рівнів фізичного, психічного, соціального, духовного, інтелектуального розвитку особистості, стимулювання її активності, розкриття творчої індивідуальності кожного</p>
<p>Принцип адаптації</p>	<p>Визначає особливості залучення різних категорій і цільових груп населення до соціально значущої діяльності з метою пристосування до соціального середовища і задоволення соціально значимих</p>

	потреб, а також адаптація суспільства до особливих потреб окремих категорій громадян
Принцип інтеграції	Створення умов для включення особистості в діяльність різних сфер життя суспільства, її позитивної соціалізації, індивідуалізації, ідентифікації
Принцип узгодженості короткотривалих і довготривалих перспектив	Узгодженість короткотривалих і довготривалих перспектив соціалізації особистості, взаємодія заходів державної, недержавної та особистісної програми освітнього, культурного, психічного, фізичного розвитку
Принцип комплексного підходу	Використання широкого спектра прийомів і засобів розв'язання соціально-психологічних проблем, їх варіативності державними, громадськими, приватними установами та організаціями
Принцип етичності	Відображає характер діяльності, спрямований на коректну обробку інформації та збереження конфіденційності

Принцип партнерства і взаємної довіри	Основа продуктивної взаємодії в соціальному становленні дітей і молоді, різних вікових груп населення із державними і недержавними соціальними службами
Принцип поваги до особистості	Дотримання права на особистісну думку, створення умов для волевиявлення власної думки отримувача соціальної послуги у процесі надання соціальних послуг
Принцип безкоштовності обслуговування чи коштовності послуг	Здійснюється відповідно до чинного законодавства

Сьогодні світ переживає кризові явища, які торкнулися всіх без винятку сфер життя людини. Тому слід пам'ятати, що економіка, політика і культура є трьома взаємозалежними важелями: розвиток одного з них сприяє розвитку двох інших, і навпаки – гальмування хоча б одного призводить до тотально руйнівних процесів. Крім того, конструктивні або деструктивні процеси в цих сферах впливають на життя всього суспільства і конкретної людини. На жаль, світ і Україна у другому десятилітті XXI ст. здебільшого живуть в атмосфері деструкції, яка породжує та посилює стани самотності, відчаю, агресії, поглиблює процеси відчуження людини від інших, від світу, природи та суспільства [44, с. 125].

Пропонуємо розглянути роль соціальної роботи у житті людини з різних аспектів:

1) в економічній сфері – відтворення основних сил людини; розвитку нової робочої сили;

2) у політичній сфері – з одного боку, самоорганізація конкретної особи, а з іншого боку громадянське суспільство в цілому; поглиблений соціальний розвиток держави;

3) у культурній сфері – розвиток духовності особистості та суспільства в цілому.

Крім того, безумовно не можна оминати увагою соціальну сферу, в якій соціальна робота сприяє процесу формування та задоволення соціальних і життєвих потреб людини. Соціальна робота як наука, як вид професійної діяльності, як навчальна дисципліна і соціальні працівники відіграють надзвичайно важливу роль у процесі відродження і конструктивних змін, яких вимагає об'єктивна реальність і сама дійсність.

Загалом слід пам'ятати, що соціальна робота як вид соціальної діяльності покликана виконувати низку надзвичайно важливих завдань, наведемо основні з них.

1) підвищення соціального самопочуття особи;

2) покращення умов і якості життя людини;

3) забезпечення функціонування соціальної системи;

4) встановлення гармонійних зв'язків і відносин у системі «людина-світ», починаючи з гармонізації стосунків у родині й поширення на сім'ю, громаду, суспільство в цілому, що призведе до зменшення конфліктів та покращення всіх сфер життя людини.

Отже, соціальна робота стає все більш конкурентоспроможною поряд з іншими науками та професійною діяльністю і займає важливе місце в суспільстві. Будучи невід'ємною частиною сучасного суспільства, соціальна робота дозволяє людям вирішувати проблеми, звертаючи увагу на свої внутрішні здібності, зайняти краще місце в житті. Унікальність соціальної роботи полягає в тому, що, вирішуючи одну проблему, вона автоматично

залучається і починає розв'язувати суміжні та похідні проблеми, покращуючи
та змінюючи на краще людину та суспільство загалом.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

1.2. Методи дослідження соціальної роботи

У сучасних умовах, коли Україна стикається з викликами війни на своїй території, соціальна робота набуває особливого значення у вирішенні проблем, що виникають в умовах воєнного стану, вона є важливою сферою, яка спрямована на підвищення якості життя людей і підтримку їх соціального благополуччя. Актуальність методів дослідження соціальної роботи в умовах воєнного стану в Україні зумовлена необхідністю адаптації соціальних інтервенцій до унікальних викликів, які виникають у зв'язку з війною.

Методи соціальної роботи є ключовими інструментами, які використовують соціальні працівники для досягнення цих цілей. Розглянемо основні методи соціальної роботи та їх роль у вирішенні соціальних проблем в умовах військового стану.

Кожна наукова галузь суспільного життя має специфічні методи дослідження. Метод – систематичний спосіб пізнання істини; прийом, методика операції; шлях до мети [5, с. 132]. Систематизований набір кроків, які необхідно виконати для виконання певного завдання для досягнення мети.

Методи дослідження – це система прийомів, які використовують соціальні працівники для вирішення проблем; певні межі, в яких соціальні працівники застосовують власні знання та встановлюють критерії ефективності своєї роботи.

Сьогодні існує понад 200 визначень поняття «метод». У зарубіжній літературі в системі соціальної роботи виділяють такі групи методів:

- класичні методи (індивідуальна підтримка, групова робота, громадська робота);
- новітні методики (індивідуальна терапія, сімейна терапія, групова терапія, супервізія, планування, консультування, практична підтримка, організаційний розвиток, менеджмент).

Якщо взяти за основу характеристику можливостей впливу на стан і поведінку людини чи соціальної групи, то в соціальній роботі виділяють методи:

- соціально-економічні;
- організаційно-управлінські;
- психолого-педагогічні.

Проаналізуємо в чому полягає робота соціального працівника в громаді в умовах воєнного стану – це розвиток соціальних відносин у місцевій громаді,

організація системи взаємопідтримки та співпраці певної групи людей,

розробка, реалізація та оцінка різноманітних соціальних програм, орієнтованих на потреби чи інтереси населення. Громадська робота включає:

- місцеві послуги (вивчення потреб громади та освіта соціальних інституцій, розробка волонтерських програм);

- розвиток самоорганізації громади (звичайні люди самі визначають свої потреби, приймають рішення та співпрацюють над їх реалізацією) [1, с. 72].

У соціальній роботі широко використовуються методи, які класифікуються за змістом і видом соціальної роботи. Використовуючи

соціально-економічні методи, фахівці впливають на матеріальні, національні, сімейні та інші інтереси і потреби отримувачів соціальної послуги. Провідну роль відіграє матеріальна мотивація та засоби до існування індивідів і

соціальних груп, які її відчують. Ці методи застосовуються шляхом надання

натуральної та матеріальної допомоги, надання послуг, одноразових субсидій і внесків, меценатства, побутових послуг, морального заохочення, штрафів тощо.

Метод втручання складається з ряду заходів, які полегшують отримувачу соціальних послуг сприйняття поточних проблем. Визначення

стану проблеми та правильне виконання завдань є ключовими компонентами успішного вирішення цієї проблеми. Цей метод був запропонований Рідом і

Ейнштейном в 1970 році і перевірений в результаті емпіричної практики в соціальних інститутах.

Поведінковий метод зосереджується на особистих ресурсах навколишнього середовища, які можна мобілізувати для заохочення та підтримки зміни поведінки. Модифікація поведінки відбувається у двох напрямках: оперантна та реактивна модифікація поведінки.

Раціональний метод індивідуальної соціальної роботи був запропонований Х. Бернером як альтернатива психоаналітичним моделям індивідуальної роботи. Він базується на вимогах когнітивної теорії, згідно з якою інтенсивність дії залежить від волі індивіда. Метою методу є зміна свідомості отримувача соціальної послуги, яка розуміється як низка проявів його емоцій, уяви та поведінки. Використовується, коли отримувач соціальної послуги звертається за допомогою у вирішенні проблемної ситуації.

Ефективність будь-якого методу соціальної роботи залежить від багатьох факторів, серед яких особистісні та професійні якості соціального працівника, психофізіологічні особливості отримувача соціальної послуги, ступінь взаємозв'язку між працівником і отримувачем соціальної послуги, ступінь складності розв'язуваної проблеми та ін. Слід пам'ятати, що жоден із методів соціальної роботи не є універсальним. Таким чином, кінцевий результат роботи соціального працівника безпосередньо залежить від чітко визначеної стратегії вирішення проблеми чи проблеми та його вміння застосовувати ті чи інші методи роботи.

Сучасними методами соціальної роботи, які проводяться фахівцями організацій та установ соціальної сфери багатьох країн світу, є: командна соціальна робота, телефонне консультування, соціальна робота в трояді, прийомна сім'я, самокерована група, мобільна соціальна робота тощо.

Найпоширенішим методом групової роботи є міждисциплінарна групова робота соціальних працівників, які залучаються до процесу соціального супроводу особистості, наприклад, кейс-менеджменту «мультидисциплінарної» команди у складі соціального працівника та

психолога. До складу такої групи можуть входити як фахівці одного профілю, так і фахівці суміжних галузей знань і соціальної практики.

Команда спеціалістів це невелика група спеціалістів із взаємодоповнюваними навичками, які об'єднані спільною метою, загальним порядком і взаємною відповідальністю за виконання поставлених завдань.

Важливою передумовою забезпечення узгодженості роботи спеціалістів, взаєморозуміння та взаємодопомоги є співвідношення між фахівцями мети, завдань, функцій соціальної роботи.

Міждисциплінарний напрямок роботи спеціалістів характеризується більш тривалими та стабільними стосунками спеціалістів у колективі, вищим рівнем професійного взаєморозуміння та узгодженістю роботи. Це забезпечується на основі організації та підтримки регулярних зустрічей, на

яких обговорюються нюанси професійної взаємодії з отримувачем соціальної послуги в рамках індивідуальної роботи з кейсом. Така робота дає змогу позбутися ефекту розумової втоми, професійного вигорання. Отримувач соціальної послуги зустрічається з усією командою або окремими представниками. Консультації під керівництвом експертів базуються на принципі співпраці, тобто практично всі етапи та етапи роботи з отримувач

соціальної послуги обговорюються та регулюються договором, який визначає, які послуги будуть надаватися та на якій основі.

Наявність різних спеціалістів дозволяє точніше професійно оцінити ситуацію отримувача соціальної послуги, пропонує ширший спектр соціальних послуг та усуває міжвідомчі бар'єри. Завдяки мультидисциплінарному підходу команда взаємодіє з іншими соціальними службами, щоб надавати кращі послуги, або призначає їм провідну роль у наданні цільових послуг.

Етапи роботи такої команди:

- 1) оцінка справи;
- 2) обмін думками;
- 3) розподіл обов'язків між учасниками групи;

4) оцінка ситуації та планування роботи;

5) аналіз роботи;

6) завершення роботи.

Телефонне консультування як метод соціальної роботи виникло в США

в 1960-х роках (у деяких публікаціях точна дата 2 жовтня 1953 р.), у той час,

коли виникла потреба в соціальних службах, а також у службах психіатричної та психологічної допомоги, що сприяло стихійному розвитку волонтерського руху на місцевому рівні. Причиною, за словами Мері Френсіс Сілі, стала

неспроможність національних державних органів задовольнити потреби

населення в різних видах допомоги. Органи місцевого самоврядування

відмовлялися реєструвати відповідні послуги, мотивуючи це обмеженням у вироблених видах допомоги або наявністю в суспільстві певних забобів

щодо тих чи інших питань. У результаті почали створюватися та розвиватися

служби, агентства та інституції для задоволення потреб людей різного віку.

Одними з перших у цій серії були кризові лінії, які почали займатися такими питаннями, як профілактика суїцидів та кризова інтервенція, консультування, перенаправлення, інформація та інші спеціалізовані послуги.

Розрізняють види телефонних консультацій, спеціалізовані гарячі лінії

та загальні гарячі лінії. Спеціалізовані гарячі лінії – це телефонні служби, діяльність яких спрямована на певну мету. Наприклад, суїцид-профілактика, основною метою якої є попередження самогубств. Проте ця служба може

надавати консультації, надавати консультації та інформацію, відстежувати

результати консультування дистанційно та працювати з мережею інших служб підтримки громади.

Громадські гарячі лінії мають ширші програми, які пропонують різноманітні послуги населенню. До них відносяться: консультування,

надання довідок та інформації, моніторинг віддалених результатів

консультативної допомоги, запобігання самогубствам, емоційна підтримка людей похилого віку, які залишилися без піклування близьких, направлення до бригад кризової допомоги (кризова інтервенція), допомога жінкам, тощо

дітей, які зазнали насильства, нічних і вихідних реакцій на виклики місцевих органів соціального захисту тощо. Зазвичай ці лінії працюють цілодобово.

Це метод соціальної роботи, спрямований на стимулювання соціальної активності особистості, реалізації її можливостей шляхом впливу групової роботи, основою якої є соціальна активність її учасників. Самоспрямована діяльність базується на колективній силі людей, організованих разом, щоб досягти значних змін для покращення особистості.

Самостійна групова робота базується на п'яти практичних принципах:

1. Соціальні працівники повинні прийняти таке ставлення до людей, з

якими вони працюють, яке не тільки відкидає будь-які негативні «ярлики» про людей, але й визнає, що всі люди мають певні навички, здібності, інтелект і здібності.

2. Люди мають право бути почутими та право керувати своїм життям.

Це також означає, що вони мають право обирати форму втручання у своє життя. Користувачі соціальних послуг завжди повинні мати право самостійно вирішувати міру своєї участі в роботі групи самоврядування, визначати коло проблем і діяти відповідно до них.

3. Проблеми користувачів соціальних послуг дуже складні і це

необхідно враховувати у відповідях-реакціях на них. Проблеми людей ніколи не будуть зрозумілі, якщо вони розглядатимуться лише як результат особистої неповноцінності. Питання, пов'язані з такими явищами, якгноблення,

соціальна політика, екологія та економіка, часто відіграють величезну роль у житті користувачів соціальних послуг.

4. Практика може бути ефективно побудована, якщо вона базується на розумінні того, що люди, які діють разом, стають сильнішими. Люди, які не мають влади, можуть отримати її, працюючи разом у групах.

5. Методи роботи не повинні відображати елітарних принципів:

працівники не керують групою, а допомагають її членам самостійно приймати рішення та контролювати їх результати, незважаючи на те, що використовуються спеціальні навички та знання, це не дає працівникам

жодних привілеїв: уся робота має бути спрямована проти усунування за ознаками раси, статі, віку, сексуальної орієнтації, класу, інвалідності чи будь-якої іншої форми соціальної диференціації, яка історично базувалася (і все ще є) на хибних почуттях вишості та меншовартості.

Самостійна групова робота відрізняється від інших методів у груповій роботі, які здебільшого зосереджені на слабких сторонах соціального становища індивіда, його психологічного стану, емоційного благополуччя, тим, що показує, наскільки сильними, здібними та мислячими є користувачі соціальних послуг і які вони можуть зробити для себе, щоб досягти. Для отримувача соціальної послуги дуже важливо «знайти» власний голос, відповіді на різноманітні питання, які допоможуть зрозуміти й усвідомити шляхи вирішення особистих проблем, перейти на рівень суб'єкт-об'єктних відносин, заснованих на взаємодопомозі та взаємопідтримці.

Мобільна соціальна робота – це інноваційний метод соціальної роботи, суть якого полягає в тому, що соціальні служби не чекають, коли отримувач соціальної послуги запишуться, а виходять зі своїми послугами на вулиці, які стали місцем проживання великої кількості людей. Поява мобільної соціальної роботи пов'язана з поглибленням таких соціальних проблем у молодіжному середовищі, як безпритульність, бездомність, наркоманія, злочинність та прояви агресії серед представників деяких субкультур.

До завдань мобільної соціальної роботи входять: встановлення довірчих стосунків з отримувачем соціальної послуги, роздача їжі та одягу, надання першої медичної допомоги, консультування, поради, інформація про існуючі служби допомоги. Критерієм ефективності мобільної соціальної роботи є добровільні повторні звернення отримувачів соціальних послуг за допомогою, прибуття до соціальних служб, повернення додому з вулиці [1].

Соціальна робота в контексті військових дій передбачає специфічні виклики та завдання, оскільки вона здійснюється в контексті конфлікту, війни чи інших форм насильства. Основні методи соціальної роботи в таких умовах визначаються потребами та особливостями суспільних відносин під час війни.

Розглянемо найбільш поширені методи соціальної роботи в умовах військового стану:

1) Метод кризового втручання – реагування на надзвичайні потреби та емоційний стрес внаслідок військових подій; надання першої психологічної допомоги та допомоги в подоланні стресу.

2) Травматична соціальна робота – робота з постраждалими від травматичних подій, включаючи військових ветеранів і цивільних; допомога в подоланні травматичних переживань і підтримка в процесі адаптації.

3) Соціальний супровід сімей військовослужбовців – надання допомоги сім'ям військовослужбовців, включаючи консультування, психологічну підтримку, допомогу у вирішенні проблем.

4) Відновлення громад – розробка програм інтеграції та реабілітації постраждалих від військових дій громад; сприяння процесам відновлення соціальної інфраструктури та спільного життя.

5) Робота з внутрішньо переміщеними особами – допомога з розміщенням, забезпеченням основних потреб та захистом прав внутрішньо переміщених осіб, які змушені залишити свої домівки внаслідок військових конфліктів.

6) Соціальна адвокація – захист прав та інтересів незахищених верств населення в умовах воєнного часу; виступи за впровадження стандартів міжнародного гуманітарного права.

7) Співпраця з гуманітарними організаціями – участь у координаційних групах та партнерство з іншими гуманітарними організаціями для надання всебічної допомоги [1].

Вищеперераховані методи взаємодіють із системою гуманітарної допомоги, охорони здоров'я та іншими секторами та забезпечують комплексний підхід до вирішення соціальних проблем в умовах військових дій.

Отже, в умовах воєнного стану соціальна робота визначається не лише загальними засадами професійної діяльності, а й конкретними викликами, що

виникають у зв'язку з воєнними подіями та їх впливом на суспільство.

Розглянуті основні методи соціальної роботи в цих умовах відображають глибоке розуміння потреб і особливостей суспільства під час конфліктів і спрямовані на надання всебічної допомоги та підтримки різним категоріям населення.

Метод кризового втручання виявився ефективним засобом реагування на надзвичайні ситуації та емоційний стрес, надання першої психологічної допомоги. Травматична соціальна робота є важливою у сфері підтримки та адаптації тих, хто постраждав від травматичних подій, будь то військові ветерани чи цивільні особи.

Соціальний супровід сімей військовослужбовців, відбудова громади, робота з внутрішньо переміщеними особами та соціальна адвокація забезпечують індивідуальний підхід до проблем та сприяють відновленню стабільності та розвитку суспільства в цілому.

Співпраця з гуманітарними організаціями стає важливим елементом у наданні комплексної допомоги, використовуючи ресурси та досвід для максимально ефективного реагування на потреби населення в умовах військових конфліктів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Висновки до 1 розділу

У першому розділі визначено сутність соціальної роботи. Соціальна робота – це діяльність, спрямована на допомогу людям, які опинилися у складній життєвій ситуації та надання соціальної підтримки найменш захищеним верствам суспільства. Сучасна професійна соціальна робота характеризується тим, що вона намагається не тільки підтримати людину, а й сприяти її поверненню до повноцінного самостійного активного життя.

Розглянуто основні методи соціальної роботи, до них належать: метод кризового втручання зарекомендував себе як ефективний інструмент реагування на надзвичайні ситуації та емоційний стрес, надання першої психологічної допомоги; травматична соціальна робота знаходить актуальність у сфері підтримки та адаптації для тих, хто став жертвою травматичних подій, будь то військові ветерани чи цивільні особи; соціальний супровід сімей військовослужбовців, відбудова громади, робота з внутрішньо переміщеними особами та соціальна адвокація забезпечують індивідуальний підхід до проблем та сприяють відновленню стабільності та розвитку суспільства в цілому; співпраця з гуманітарними організаціями стає ключовим елементом надання комплексної допомоги, використовуючи ресурси та досвід для максимально ефективного реагування на потреби населення в умовах військових конфліктів.

РОЗДІЛ 2. СПЕЦИФІКА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ В ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

2.1. Соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах в умовах воєнного стану

У найзагальнішому вигляді соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах визначається як процес допомоги звичайним людям у покращенні власного мікросередовища шляхом організації колективних дій.

Іншими словами, соціальна робота в громаді визначається як втручання та активізація місцевих людських ресурсів з метою вирішення соціальних проблем, підвищення рівня надання послуг та соціального функціонування її членів. Водночас наголошується на посередницькій та роз'яснювальній роботі та на ініціюванні створення структур, здатних розширити можливості місцевих жителів.

Вважаємо за доцільне розглянути поняття «громада» – це система, що об'єднує різні підсистеми та елементи, тісно пов'язані між собою спільними інтересами, видами діяльності, цінностями, цілями тощо. Слід пам'ятати, що в нашій країні термін «громада» в соціальній роботі фактично не використовується в тому сенсі, як за кордоном. В Україні й сьогодні є пережиток минулого, який ускладнює сучасне розуміння громади як спільноти людей, як об'єднання індивідів за певною ознакою, роллю тощо. Сьогодні, в умовах реформування місцевого самоврядування та децентралізації влади, що відбувається в Україні, окрім «громади» активно вживається термін «в об'єднана територіальна громада». Об'єднана територіальна громада визначається як простір для створення якісно нового гармонійного та ефективного суспільства, яке виступало б рушійною силою, стрижнем соціальної діяльності держави та самого суспільства.

Основним завданням функціонування об'єднаних територіальних громад є:

– створення простору безпеки, добробуту та підтримки для самореалізації кожного учасника громади;

– збереження здоров'я, психологічний комфорт;

– забезпечення доступу до якісної освіти;

– розвиток таланту;

– охорона навколишнього середовища;

– економічний розвиток тощо.

Сьогодні об'єднані територіальні громади – це об'єднання людей, які

здатні взяти на себе відповідальність за побудову якісно нового суспільства,

знають, чого хочуть, по-новому мислять, розвиваються та допомагають розвиватися іншим.

Об'єднані територіальні громади створюються за принципами:

– конституційності та законності;

– добровільність;

– економія;

– державна підтримка;

– повсюдність місцевого самоврядування;

– прозорість і відкритість;

– відповідальність тощо.

Загалом об'єднана територіальна громада характеризується такими ознаками:

– спільність території та інтересів громади;

– ситуація взаємовідносин і необмежена активність за рахунок самоідентифікації громадянина з життям територіальної громади.

Соціальна робота в об'єднаній територіальній громаді має багато напрямків у практиці соціальних служб та соціальних працівників. Це

залежить від багатьох факторів. Основними постулатами, які позитивно впливають на розвиток територіальних громад, є:

– пріоритет суспільних інтересів над інтересами окремих установ та осіб;

- об'єднання матеріальних і нематеріальних ресурсів, координація і консолідація інтелекту великої кількості людей;

- розробка спільної стратегії розвитку громади;

- самодостатність, самостійність громади;

- доступ до інформації, її відкритість для членів громади;

- відповідальність кожного за виконання своїх обов'язків, самоорганізованість і дисциплінованість [23].

Соціальна робота в об'єднаній територіальній громаді спрямована на

зміцнення почуття приналежності до тієї чи іншої соціальної спільноти

шляхом стимулювання зв'язків і контактів між організаціями, групами та

особами в межах конкретної територіальної громади. Виокремимо такі

напрями соціальної роботи в громаді:

- координація діяльності різних структур, що діють у громаді;

- створення можливостей для членів громади брати активну участь у житті громади, у розробці та реалізації тих рішень, які впливають на їх добробут;

- соціальне планування на рівні громади, метою якого є аналіз соціальних умов, потреб членів громади з метою їх покращення та задоволення;

- розвиток системи допомоги в громаді, орієнтованої на створення волонтерських груп, надання необхідних соціальних послуг експертами та представниками громади, організацію груп взаємодопомоги.

У сучасних умовах об'єднана територіальна громада є предметом дослідження широкого кола науковців, представників різних наукових інститутів і галузей знань. Аналіз окремих праць вітчизняних і зарубіжних дослідників свідчать про наявність спільних та істотно відмінних підходів до

визначення явища територіальної громади та її кваліфікуючих ознак. Варто

зазначити, що на визначення спільних та характерних ознак у визначеннях поняття «територіальна громада» вчені використовують різні терміни: «об'єднана територіальна громада», «територіальний колектив громадян»,

«територіальний колектив», «громадяни, які проживають на території», «місцева громада».

На нашу думку, основним змістом об'єднаної територіальної громади є створення оптимальних умов для підвищення якості життя, розвитку кожного учасника громади, задоволення його потреб та інтересів, забезпечення вільного доступу до наявних у громаді ресурсів.

Основними принципами соціальної роботи в громаді є:

- автономія – кожен учасник громади має право на самовираження і свободу, на власний вибір, власну думку, можливість бути «господарем» свого життя;

- милосердя і благодійність – ґрунтується на цінності добра, його творення для інших; соціальні працівники працюють з отримувачем соціальної послуги, щоб допомогти йому, наповнити його життя сенсом; ресурсів, виключення гноблення та дискримінації членів громади чи окремих груп.

Т. Семигіна, спираючись на дослідження наукових праць зарубіжних дослідників, виокремлює етичні принципи роботи соціальних працівників у громаді:

- збереження життя / право на існування;
- чесність / право на достовірну інформацію;
- конфіденційність / повага до особистого життя;
- рівний доступ до ресурсів, послуг і можливостей;
- право на зміцнення здоров'я, безпечне житло.

Соціальна робота в територіальній громаді включає діяльність кваліфікованих фахівців із соціальної роботи з метою:

- задоволення потреб та вирішення проблем отримувач соціальної послуги;

- залучення, активізація учасників громади до вирішення власних проблем, прийняття управлінських рішень;

– розподіл наявних ресурсів і залучення нових, необхідних тощо [36; 37].

Діяльність соціального працівника в територіальній громаді має багатозначний характер: соціальний працівник працює з кожним окремим випадком з кожним отримувачем соціальної послуги/групою отримувачів соціальної послуги/організацією на рівні громади та в межах громади та несе персональну відповідальність за якість послуг.

Ознакою соціальної роботи в територіальній громаді є можливість запобігання виникненню соціальних проблем, попередження соціальних проблем, що дає змогу зменшити кількість потенційних отримувач соціальної послуги соціального працівника як споживачів соціальних послуг. Соціальні працівники працюють на різних рівнях, вони використовують знання, уміння та навички не лише із соціальної роботи, а й з менеджменту, адміністрування, соціології, психології та політології тощо [40].

Соціальний працівник відповідає як за стан організації процесів соціального супроводу, так і за здійснення соціальної роботи в громаді, яка включає багато напрямків:

- встановлення та підтримання контактів з окремими особами, групами, організаціями;

- підтримка розвитку соціальної роботи в громаді, оцінка її ресурсів, для потреб отримувач соціальної послуги/груп;

- розробка планів щодо завдань і пріоритетів розвитку соціальної роботи;

- розуміння та надання професійної підтримки у профілактиці та вирішенні різних видів конфліктів (особистісних, міжособистісних, групових);

- співпрацює та веде переговори з окремими відомствами та експертами (медиками, психологами, представниками міліції, священнослужителями, підприємцями тощо);

– здійснює професійне втручання у формування та реалізацію соціальної політики, налагоджує контакти у здійсненні соціальної допомоги тим громадянам, які її потребують;

– здійснює консультування громадян громади, які потребують соціальної та психологічної підтримки;

– бере участь у діяльності з управління ресурсами, у тому числі кадровими та фінансовими;

– сприймає та координує послуги за місцем проживання отримувач соціальної послуги;

– проводить активну професійно-просвітницьку роботу серед населення територіальної громади у сфері соціального захисту населення;

– підтримує та сприяє розвитку місцевих громадянських ініціатив у сфері соціального захисту малозабезпечених.

Методи та форми роботи в об'єднаних територіальних громадах включають загальні та спеціалізовані заходи (надання місцевих послуг, дослідження проблем громади, підготовка експертних висновків, подання заявок на отримання субсидій громадян, взаємодія із засобами масової інформації, переговори, конференції, страйки, громадські слухання, акції громадянської непокори), представництво інтересів громади, реалізація дій через законодавчу та виконавчу форми діяльності людини (соціальний працівник). Тому, враховуючи ініціативу соціального працівника та громадян, розрізняють директивні та недирективні форми соціальної роботи в громаді.

Не менш активним помічником у реалізації рішень щодо соціальної підтримки малозабезпечених виступає соціальний працівник у громаді.

Ряд дослідників – теоретиків і практиків у сфері соціальної роботи наголошують на важливості залучення громадської ініціативи до вирішення соціальних проблем населення на місцевому рівні. Нині соціальна робота в громаді в Україні орієнтована, перш за все, на вирішення низки існуючих проблем шляхом надання різноманітних соціальних послуг населенню

державними та громадськими організаціями. Проте універсальна модель соціальної роботи в громаді, на переконання переважної більшості науковців, які займаються дослідженням зазначеної проблематики, має базуватися на поєднанні цих дій із розвитком громадських ініціатив участі у вирішенні проблем.

Наразі територіальні громади в умовах військових дій здійснюють соціальний супровід:

- заготівля продуктів для потреб фронту, для переселенців, приготування гарячих обідів, забезпечення предметами першої необхідності, організація в'язання маскувальних сіток, збір медикаментів та одягу;
- у громаді ведеться реєстр переселенців та біженців;
- у школах і дитячих садках організуються місця для біженців.

Соціальні послуги в громаді – комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на певні соціальні групи чи осіб, які перебувають у складній життєвій ситуації та потребують допомоги ззовні, з метою покращення чи відтворення їх життя, діяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя. Соціальні послуги можуть надаватися інституційно – в рамках соціальних служб, закладів та індивідуально – безпосередньо соціальним працівником. Невідкладні соціальні послуги:

- забезпечення одягом, взуттям та іншими необхідними речами;
- допомога в отриманні тимчасового житла;
- сприяння в отриманні правової допомоги з метою захисту прав і законних інтересів отримувачів соціальних послуг;
- сприяння отриманню екстреної психологічної допомоги із залученням до цієї роботи психологів та священнослужителів;
- надання консультативної допомоги з питань соціально-побутового та соціально-медичного забезпечення життєдіяльності, психолого-педагогічної допомоги, соціально-правового захисту.

До соціальних послуг належать:

– соціальне обслуговування за місцем проживання;
 догляд за отримувачем соціальної послуги, які потребують
 тривалого соціального догляду вдома та в закладах соціальної реабілітації;

– послуги соціальної реабілітації за місцем проживання та в
 установах;

– професійна реабілітація;
 – забезпечення технічними засобами.

Підходи до соціальної роботи в громаді:

– використовується державними та недержавними організаціями і
 полягає у наданні ними соціальних послуг;

– реалізується за допомогою активізаційних мотиваторів громади
 щодо вирішення існуючих проблем, тобто індивіди, виходячи зі свого бачення,
 визначають власні потреби та випрацьовують механізм їх задоволення [13].

Отже, одним із ключових аспектів соціальної роботи в умовах воєнного
 стану є розуміння особливостей об'єднаних територіальних громад, де
 відновлення соціальних зв'язків та відновлення інфраструктури є надзвичайно
 актуальним завданням. У цьому контексті методи соціальної роботи повинні

враховувати індивідуальні потреби громадян, особливості ветеранів,

внутрішньо переміщених осіб та інших учасників конфлікту. Взаємодія з
 об'єднаними територіальними громадами в умовах воєнного стану зумовлена
 необхідністю побудови стабільного та гармонійного суспільства, де кожен

учасник громади може отримати належну підтримку та можливість

повноцінного життя. У цих умовах соціальна робота є ключовим інструментом
 для оновлення та розвитку громад, сприяє розбудові мирного та стабільного
 суспільства.

НУБІП України

2.2 Роль соціальних працівників в умовах військового стану

Соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах під час військового конфлікту – явище нове. Тим більше в наш час, коли не спадає соціальна напруга, коли не покращується матеріальний стан воїнів, коли для багатьох втрачено життєві перспективи. Значно загострилися соціальні проблеми членів сімей військовослужбовців, а також громадян, звільнених з військової служби. У цей час багато людей втрачають соціальну перспективу, змінюється соціальний статус людей, порушуються звичні життєві стереотипи та цінності, виникають досить нетрадиційні, незвичні труднощі. Людині важко впоратися з пимми труднощами. Необхідність вирішення соціальних проблем різних категорій громадян зумовлює розвиток і вдосконалення розгалуженої системи соціальної роботи.

В умовах війни соціальна робота розширює напрями роботи, збільшується частка незахищених категорій населення, з'являються нові підходи, нові методи роботи. Унікальним є досвід територіальних громад, які в результаті децентралізації 2015 року формують регіональні процедури соціального захисту.

Збройні конфлікти завжди призводять до людських втрат, збільшення кількості переміщених осіб, стресових ситуацій та економічних потрясінь у житті місцевого населення та країни в цілому. Поява в Україні нових соціально вразливих верств населення та недосконалість державної системи соціальної підтримки таких категорій населення призвели до зростання інтересу до соціальної роботи та підготовки професійних соціальних працівників, які б працювали з потерпілими, або проводити соціально-психологічне консультування.

Надання соціальних послуг є важливою функцією кожної держави. Проте під час війни кількість людей, які потребують підтримки, зростає в рази. Російська агресія проти України завдає незліченних втрат – людських і матеріальних. Українцям довелося зіткнутися зі зруйнованою

інфраструктурою, втратою житла, транспорту, роботи, просте елементарних засобів до існування. Величезна кількість людей покинула домівки. Оскільки війна триває, кількість людей, які потребують допомоги, може продовжувати зростати.

У період військового конфлікту та післявоєнної відбудови соціальні працівники працюють переважно з такими категоріями отримувачів соціальних послуг, як біженці, внутрішньо переміщені особи, військовослужбовці, ветерани та їхні родини, повинен володіти певними навичками та володіти етичними принципами професійної діяльності.

В останні роки Україна зіткнулася з новими соціальними та гуманітарними викликами, а саме появою внутрішньо переміщених осіб (ВПО) внаслідок збройних конфліктів. Вимушена міграція внаслідок військово-політичних конфліктів є вже не новим явищем для нашої країни.

Внаслідок збройного конфлікту виникла необхідність налагодження соціально-психологічної роботи з демобілізованими воїнами, які брали участь у бойових діях, родинами поранених та загиблих. Цей аспект роботи має ґрунтуватися на ретельному вивченні міжнародного досвіду, різноманітних документів, представлених державними та громадськими організаціями. Він спрямований на аналіз основних проблем і підходів соціальної роботи з новими вразливими групами та визначення основних напрямів розвитку соціальних програм [51].

Вважаємо за необхідне розглянути роль соціального працівника в об'єднаних територіальних громадах під час військового конфлікту яка є багатофункціональною, адже водночас соціальний працівник виступає як:

- 1) посередник;
- 2) захисник (інтересів і законних прав людини);
- 3) партнер у мультидисциплінарній команді;
- 4) організатор (переважно надання допомоги);
- 5) представник державних і недержавних організацій та установ;
- 6) експерт із соціальної діагностики;

7) постачальник послуг (інформаційні, юридичні, обізнаний у правовій сфері соціального захисту).

8) помічник та ін.

Враховуючи міжнародний досвід, власні уроки та досвід України, як напрямок соціальної роботи в умовах сучасної фази тотальної російсько-української війни можна виділити:

1) роботу з армією або військову соціальну роботу (робота у збройних силах України та інших силових структурах), впровадження програм типу «Battlemind» – як у США, Ізраїлі тощо, для тих, хто бере участь у бойових діях;

2) робота з тими, хто повернувся із зони бойових дій, особливо з людьми з обмеженими фізичними можливостями;

3) робота з родинами загиблих та важко поранених воїнів;

4) соціальний супровід внутрішньо переміщених осіб, особливо осіб, які належать до соціально незахищених верств населення (участь в організації евакуації);

5) первинна матеріальна та психосоціальна підтримка, адаптаційна соціалізація до нових умов життя;

6) соціально-психологічний супровід постраждалих від насильства (на жаль, в Україні система роботи з постраждалими від насильства не розвинена в такому вигляді, як зараз, їй займаються лише кілька організацій);

7) соціально-психологічна робота на звільнених територіях (особливо робота з колективною травмою, адже це робота не тільки психологів);

8) робота з громадами, які приймають біженців, до яких повертаються учасники бойових дій та де проживають члени сімей загиблих (забезпечення розвитку комплексних соціальних послуг та підтримка місцевих ініціатив, спрямованих переважно на соціальну інтеграцію) [58].

Основою соціальної роботи в громаді є колективна взаємопідтримка.

Такий підхід до українців ментально належить їм з давніх часів передається з покоління в покоління від східних слов'ян, і саме наш народ зумів зберегти й накопичити таку людську якість. Війна 2022 року довела єдність думки, силу

байдужості та силу взаємопідтримки українського народу. Це професійна діяльність соціальних спеціалістів в умовах військової агресії, яка отримує підтримку з боку місцевих жителів.

Спробуємо узагальнити практичну соціальну роботу в громаді під час війни, на основі якої виділили чотири рівні:

- соціальний працівник на рівні органів місцевого самоврядування;
- соціальна робота на рівні об'єднаної територіальної громади;
- соціальна робота на рівні соціальних інституцій;
- соціальна робота на рівні мешканців громади.

На офіційному сайті міністерства висвітлюються заходи, спрямовані на допомогу постраждалим від російської агресії: надання продуктивних наборів, допомога з облаштуванням дітей із вразливих категорій населення, захист прав дітей-переселенців, допомога у створенні гуманітарних коридорів та допомога переселенцям, надання соціальних виплат, виплата пенсій та матеріальної допомоги; виплати допомоги, пільг і субсидій тощо.

Органи місцевого самоврядування здійснюють державну політику у сфері соціальної політики, загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування, у справах сім'ї та дітей, надання гуманітарної допомоги, надання соціальних послуг особам, особам і соціальним групам, які опинилися у складних життєвих обставинах, умови і не можуть подолати їх самостійно. Саме установи соціальної сфери є суб'єктами реалізації соціальної політики, надають соціальні послуги сім'ям, які опинилися у складній життєвій ситуації, прийомним сім'ям, дитячим будинкам сімейного типу, сім'ям військовослужбовців, самотнім громадянам, громадянам похилого віку, внутрішньо переміщених осіб.

Територіальні громади України об'єдналися у боротьбі проти спільного ворога. Всі громади підтримують одна одну. Крім того, органи місцевого самоврядування допомагають переселенцям, які внаслідок російської агресії змушені шукати притулку в інших населених пунктах [22].

Ще одна роль, яку виконує соціальний працівник – робота з ветеранами війни в умовах об'єднаних територіальних громад. Працюючи з ветераном на основі екосистемного підходу, може виконувати різні професійні ролі, які допомагають йому у роботі з ветераном, його сім'єю, малою групою (побратимами), установами та громадою тим самим визначаючи специфіку соціальної роботи з ветеранами:

1. *Conferee* (роль конферента): походить від ідеї конференції і зосереджується на діях, які виконуються, коли соціальний працівник виконує роль основного джерела допомоги ветерану у вирішенні проблем.

2. *Enabler* (роль активізатора): фокусується на діях, що виконуються, коли соціальний працівник структурує, організовує та управляє подіями, взаємодією та екологічними змінами для полегшення та покращення функціонування системи.

3. *Broker* (роль брокера): завдання соціального працівника пов'язати потреби ветерана з послугами, які надаються відповідно до задоволення потреб.

4. *Mediator* (роль посередника): мета соціального працівника - узгодити протилежні чи розрізнені точки зору і об'єднати учасників в спільні дії.

5. *Advocate* (роль адвоката): соціальний працівник забезпечує послуги або ресурси від імені ветерана в умовах виявленого опору або розвиває ресурси чи послуги у випадках, коли вони є неадекватними або неіснуючими.

6. *Guardian* (роль опікуна): роль опікуна визначається як вжиті дії, коли соціальний працівник виконує функцію соціального контролю або вживає захисних заходів, коли рівень компетентності ветерана визнано неадекватним [60].

Використання тієї чи іншої ролі соціальним працівником у роботі з ветераном дозволяє йому поєднувати декілька ролей для досягнення поставлених цілей. Специфіка соціальної роботи з ветеранами на основі екосистемного підходу полягає в динамічній інтеграції практичних ролей соціального працівника. Поряд із цією інтегративною практикою важливо

враховувати концепцію поведінкової установки та концепцію транзакції, які були створені на основі екосистемного підходу.

Стратегії соціальної роботи в надзвичайних ситуаціях, а саме:

- стратегії зміцнення людського потенціалу, які передбачають оновлення медичних послуг, створення освітніх програм; центри підтримки громади; реабілітаційні центри для постраждалих; створення груп взаємодопомоги; проведення тренінгів самоорганізації;

- стратегії відновлення громади та громадянського суспільства полягають у підтримці розвитку громади, примиренні та відновленні стосунків у громаді, допомозі сім'ям у відбудові житла та наданні допомоги у будівництві нового, залученні членів громади до реконструкції та діяльності місцевих організацій та посиленні їхньої ролі тощо.

- стратегії, що сприяють прибутковим ініціативам: залучення місцевого населення до роботи з відбудови житла, інфраструктури тощо, створення системи кредитування в громаді, забезпечення навчання для працевлаштування.

Програми, що реалізуються в надзвичайних ситуаціях соціальними працівниками державних і громадських організацій у різних країнах світу, поділяються на загальні та спеціальні:

- загальні програми, спрямовані на надання гуманітарної допомоги, охорону здоров'я, поліпшення житлових умов; підтримка людей, які пережили стресові ситуації, реабілітація та інші;

- спеціальні програми, що стосуються сім'ї та її окремих членів, наприклад, освітні програми для дітей, програми психосоціальної допомоги дітям, жінкам, програми возз'єднання сім'ї, а також

- конкретні програми спрямовані на конкретні потреби, приклад інших країн, такі як репатріація, реінтеграція, інтеграція, права людини, орієнтація в нормативно-правовому полі.

У період військового конфлікту важливість ролі соціальних працівників та взаємодії з громадою набуває особливого резонансу. Війна створює

серйозні проблеми для соціального порядку та злагоди в суспільстві, і соціальні працівники, які працюють у відділах громадських робіт, стають невід'ємною частиною надання підтримки та відновлення соціальних стосунків. Цей контекст підкреслює важливість взаємодії між соціальними працівниками та громадою під час війни як важливого фактору у вирішенні складних соціальних проблем і підтримці тих, хто потребує допомоги та захисту в кризовій ситуації.

Соціальні працівники часто застосовують у своїй роботі елементи гуманітарного підходу та розвитку. Важливо працювати над створенням і впровадженням психосоціальних програм, відновленням спільноти, діяльністю по примиренню та відновленню безпеки.

Війни залишають непоправні рани в суспільстві, які впливають на всі сторони життя людей. У цьому контексті соціальні працівники відіграють ключову роль у врегулюванні та відновленні соціального порядку та підтримці постраждалих від воєнних подій. Одним із головних завдань соціальних працівників під час війни є допомога постраждалим. Вони надають соціально-психологічну підтримку та консультації людям, які пережили травматичні події, допомагають їм вирішити проблеми життєзабезпечення та реалізувати реабілітаційні програми, відіграють важливу роль у координації та розподілі гуманітарної допомоги, виявляють найбільш гострі потреби населення, організують постачання продуктів харчування, медикаментів та інших необхідних ресурсів, допомагають забезпечити мінімальний комфорт проживання постраждалих. Соціальні працівники допомагають вирішити питання працевлаштування та соціальної інтеграції тих, хто втратив роботу або зіткнулися з втратою соціального статусу внаслідок війни. Надаючи консультації та організуючи навчальні програми, вони сприяють реабілітації та перевихованню постраждалих.

Отже, соціальні працівники відіграють важливу роль у захисті вразливих груп населення, таких як діти, люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями. Вони розробляють і впроваджують заходи, спрямовані на

забезпечення безпеки та надання підтримки цим групам в умовах військових конфліктів. Роль соціальних працівників під час війни є дуже важливою, оскільки вони беруть активну участь у відновленні суспільного порядку, надають допомогу та підтримку постраждалим сприяти гуманітарній допомозі та підтримувати створення стабільного та сприятливого середовища для життя в умовах військових конфліктів.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Висновки до 2 розділу

У другому розділі визначено специфіку соціальної роботи в об'єднаних територіальних громадах в умовах воєнного стану. Одним із ключових аспектів соціальної роботи в умовах воєнного стану є розуміння особливостей об'єднаних територіальних громад, де відновлення соціальних зв'язків та відновлення інфраструктури є надзвичайно актуальним завданням. Взаємодія з об'єднаними територіальними громадами в умовах воєнного стану зумовлена необхідністю побудови стабільного та гармонійного суспільства, де кожен учасник громади зможе отримати належну підтримку та можливість жити повноцінним життям. У цих умовах соціальна робота є ключовим інструментом для оновлення та розвитку громад, сприяє розвитку мирного та стабільного суспільства.

Соціальні працівники відіграють ключову роль у захисті вразливих груп населення, таких як діти, люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями. Вони розробляють і впроваджують заходи щодо забезпечення безпеки та підтримки цих груп під час військових конфліктів. Роль соціальних працівників у воєнний час надзвичайно важлива, оскільки вони активно співпрацюють у наведенні громадського порядку, надають допомогу та підтримку постраждалим, сприяють гуманітарній допомозі та сприяють створенню стабільного та сприятливого середовища для життя в армії в умовах воєнного стану.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАДАХ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

3.1. Аналіз результатів дослідження

Сучасне суспільство стикається з багатьма викликами та проблемами, які потребують системної та ефективної реакції соціальної сфери. Одним із ключових суб'єктів соціальної підтримки та захисту є соціальні працівники, які відіграють важливу роль у створенні сталого соціального захисту населення. В умовах сучасних військових конфліктів соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах набуває особливого значення, адже вона стає важливим інструментом вирішення соціальних проблем та відновлення соціально-економічної стабільності. Експериментальні дослідження в цьому контексті дозволяють запроваджувати нові підходи та ефективні стратегії соціальної роботи з урахуванням унікальних викликів військового стану.

Нами було опитано 60 респондентів з різних об'єднаних територіальних громад, з них 20 чоловічої статі та 40 осіб жіночої статі. Вік респондентів від 20 до 50 років. Нами було проведено опитування спрямоване на вивчення громадської думки та усвідомлення ролі соціальних працівників в територіальних громадах під час війни.

На питання «Чи ви вважаєте, що громада повинна мати соціальних працівників під час війни?» респонденти відповіли наступним чином: більше 83,3 % респондентів підтримують наявність соціальних працівників. Більшість опитаних висловили переконання, що присутність соціальних працівників є важливою в умовах війни. Вони вважають, що вони відіграють ключову роль у наданні підтримки та розробці програм для тих, хто стикається з військовими викликами. 8,8 % респондентів відповіли що «Не впевнені/не визначились», ці респонденти висловили сумніви або запитання щодо того, як саме соціальні працівники можуть бути ефективними в умовах війни. Це вказує на потребу в більшій кількості інформації та освіти щодо ролі цих

спеціалістів у кризових ситуаціях. Варто відзначити, що жоден з опитаних нами респондентів не відзначив що нам не потрібні соціальні працівники. Відсутність негативних відгуків свідчить про високий ступінь визнання респондентами важливості ролі соціальних працівників. Тобто громада розуміє та цінує внесок цих фахівців у соціальний захист та підтримку.

Більшість респондентів визнають, що соціальні працівники можуть впливати на ситуацію в громаді через створення та реалізацію соціальних програм. Це свідчить про готовність сприймати свою діяльність як засіб покращення умов війни. Ці результати дозволяють стверджувати, що значна частина громади підтримує присутність соціальних працівників під час війни та вважає їх важливим елементом соціальної інфраструктури в умовах кризи. Для наочності зобразимо отримані результати у графічному вигляді.

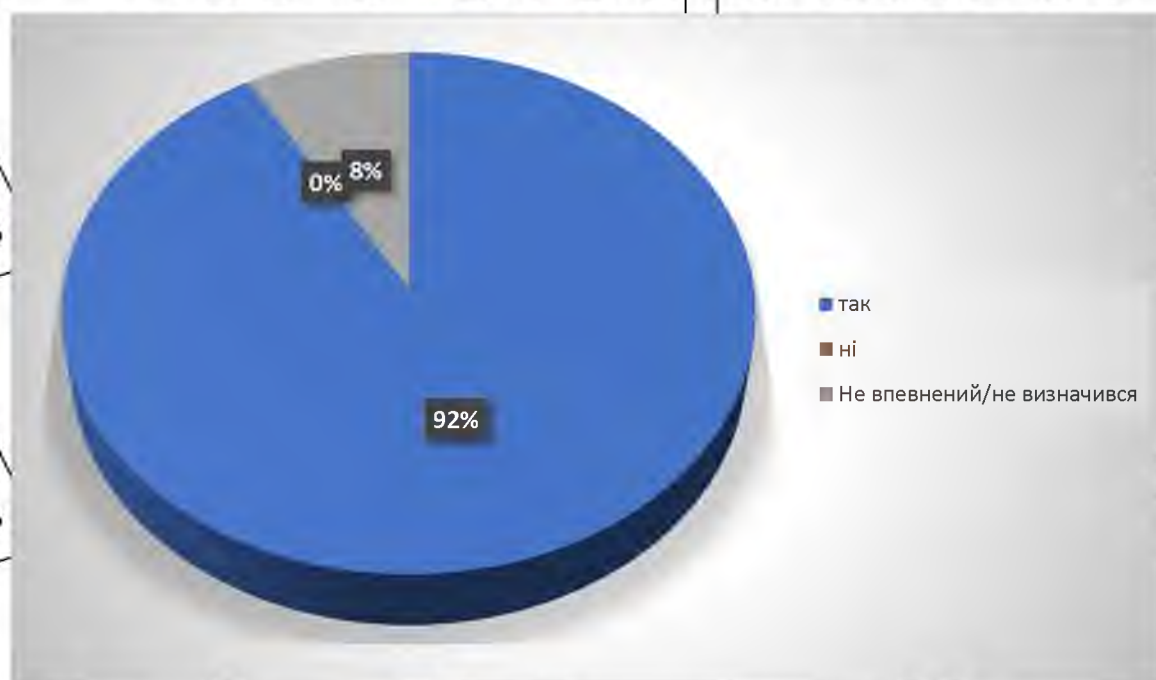

Рис. 3.1. Результати відповідей респондентів щодо важливості ролі соціальних працівників

Наступним запитанням яке ми поставили респондентам було «Чи ви маєте досвід взаємодії з соціальними працівниками під час війни?».

Більшість респондентів 86,6% повідомили, що мали досвід спілкування з соціальними працівниками під час війни. Це свідчить про те, що багато з

опитаних громадян вже скористалися послугами соціальних працівників у кризових ситуаціях.

Частина респондентів – 13,4% відзначила, що не мала досвіду взаємодії з соціальними працівниками під час війни. Це може свідчити про необхідність отримання додаткової інформації про доступні соціальні ресурси під час кризи.

Отримані результати свідчать про широкий спектр досвіду взаємодії з соціальними працівниками серед респондентів, що є важливим для подальшого вдосконалення соціальної підтримки та реагування на виклики військових конфліктів.

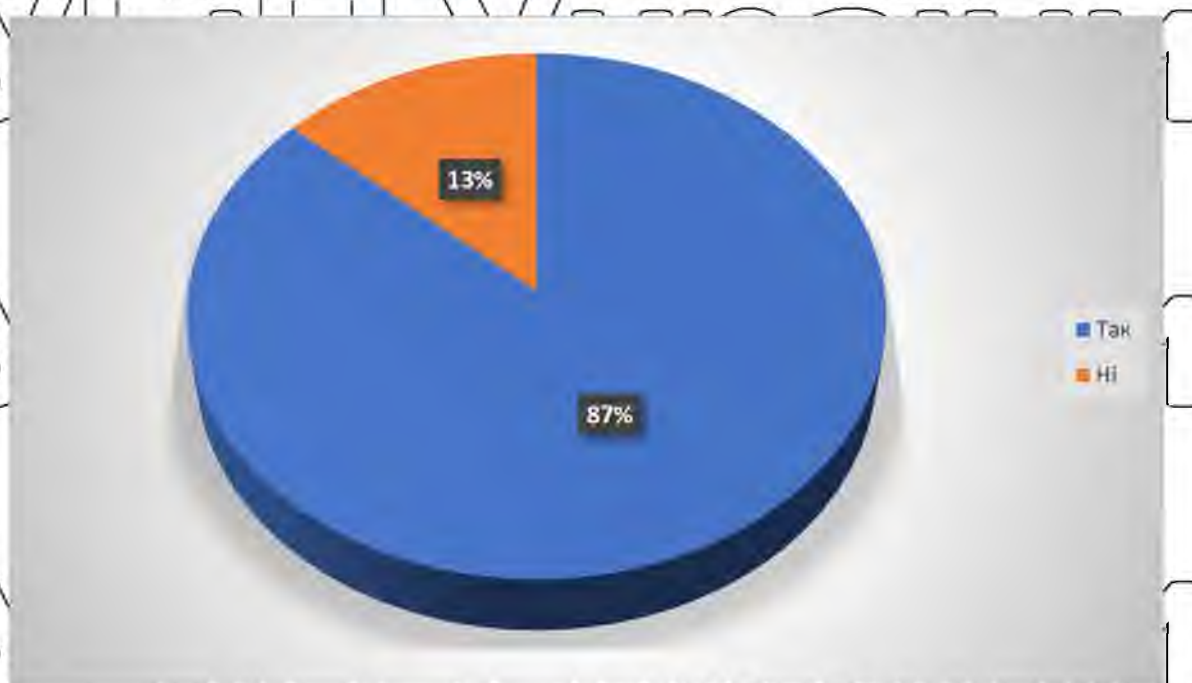

Рис. 3.2. Результати відповідей респондентів щодо досвіду взаємодії з соціальними працівниками під час війни

Досліджувану групу також опитали щодо основних завдань соціальних працівників під час війни. Респонденти мали можливість висловити власну думку:

1) надання емоційної підтримки: більше половини респондентів 58,3% вважають, що одним із головних завдань соціальних працівників під час війни

є надання емоційної підтримки громадянам, які переживають стресові ситуації.

2) розробка та реалізація соціальних програм – 33,3%:

Значна кількість респондентів вважають, що соціальні працівники мають зосередитись на розробці та реалізації соціальних програм підтримки постраждалих від військових дій.

3) Інформаційна підтримка та освіта – 75%

Частина респондентів вважає, що соціальні працівники мають відігравати роль інформаторів та просвітителів, щоб забезпечити громадянам доступ до необхідної інформації та знань.

3) Забезпечення доступу до соціальних послуг – 91,6% респондентів відзначили необхідність соціальних працівників для забезпечення доступу мешканців до різноманітних соціальних послуг та допомоги.

Ці результати свідчать про те, що соціальні працівники виконують декілька ролей, що забезпечує комплексну соціальну підтримку та захист суспільства.

Респондентам під час опитування було поставлено питання «Чи ви вважаєте, що соціальні працівники повинні активно співпрацювати з місцевими громадськими організаціями під час війни?». Значна більшість респондентів 90% висловили переконання в необхідності активної співпраці соціальних працівників з місцевими громадськими організаціями під час війни. Вони вбачають у цьому ключовий аспект ефективної реалізації соціальних програм та підтримки громади.

Невеликий відсоток респондентів 10% висловили невпевненість або негативну думку щодо співпраці соціальних працівників з громадськими організаціями під час війни. Це може бути пов'язано з недостатньою впевненістю в ефективності такої співпраці або нерозумінням її потенційних переваг. Отримані нами результати свідчать про високу підтримку співпраці між соціальними працівниками та громадськими організаціями під час війни.

що може сприяти більш ефективній та скоординованій роботі на користь громади у кризовій ситуації.

Соціальний захист включає широкий спектр заходів, спрямованих на поліпшення життя громадян. Врахування цього аспекту дає змогу зрозуміти не лише конкретні кроки соціального працівника, а й взаємодію із системою соціального захисту в цілому. Тому вважаємо за необхідне дослідити рівень соціального захисту громадян з обраних нами територіальних громад.

Респондентів запитували про джерела, з яких вони отримують інформацію про соціальний захист. Поширеними джерелами інформації є родичі, друзі та сусіди, які складають 25% відповідей. Це свідчить про те, що багато респондентів довіряють інформації, яку вони отримують від своїх родичів та друзів, 66,6% респондентів сказали, що отримують інформацію про соціальний захист від соціальних працівників територіальної громади. Це свідчить про те, що ці установи відіграють важливу роль у забезпеченні доступу до інформації про права та соціальний захист.

Лише 8,4% опитаних отримують інформацію про соціальний захист через Інтернет. Це вказує на те, що доступ до Інтернету є обмеженим або менш популярним джерелом інформації для цієї групи респондентів.

Рис. 3.3. Джерела отримання інформації про соціальний захист в об'єднаній територіальній громаді

Під час дослідження нами було виявлено 20% внутрішньо переміщених осіб, які вважають, що потребують правової допомоги. Це свідчить про те, що існує підвищена потреба в юридичній підтримці та порадах.

На питання «Чи задоволені Ви доступністю та якістю соціальних послуг в територіальній громаді, де наразі перебуваєте?» відповіді розділились наступним чином: 66,6% респондентів відповіли, що задоволені наявністю та якістю соціальних послуг у територіальній громаді, де вони зараз проживають. Це свідчить про те, що більшість людей вважають, що їхні потреби в соціальних послугах задовольняються належним чином.

Середній рівень задоволеності: 25% респондентів відповіли, що більше задоволені, ніж ні, наявністю та якістю соціальних послуг. Це може свідчити про те, що ця група має деякі позитивні аспекти в наданні послуг, але також є деякі проблеми або недоліки, які потребують уваги та вдосконалення.

Низький рівень незадоволення: 0% респондентів відповіли, що «не задоволені» наявністю та якістю соціальних послуг. Це позитивний результат, оскільки відсутність негативних відповідей свідчить про те, що ніхто з респондентів не вважає ситуацію в територіальній громаді настільки поганою, щоб висловлювати невдоволення.

8,4% респондентів сказали, що їм важко дати чітку відповідь на запитання про задоволеність. Це може бути тому, що у них змішані думки або вони не впевнені у своїх відповідях.

Загалом результати свідчать про те, що більшість респондентів вважають наявність та якість соціальних послуг на своїй території задовільними або позитивними. Для наочності зобразимо отримані результати у вигляді діаграми.

НУБІП України

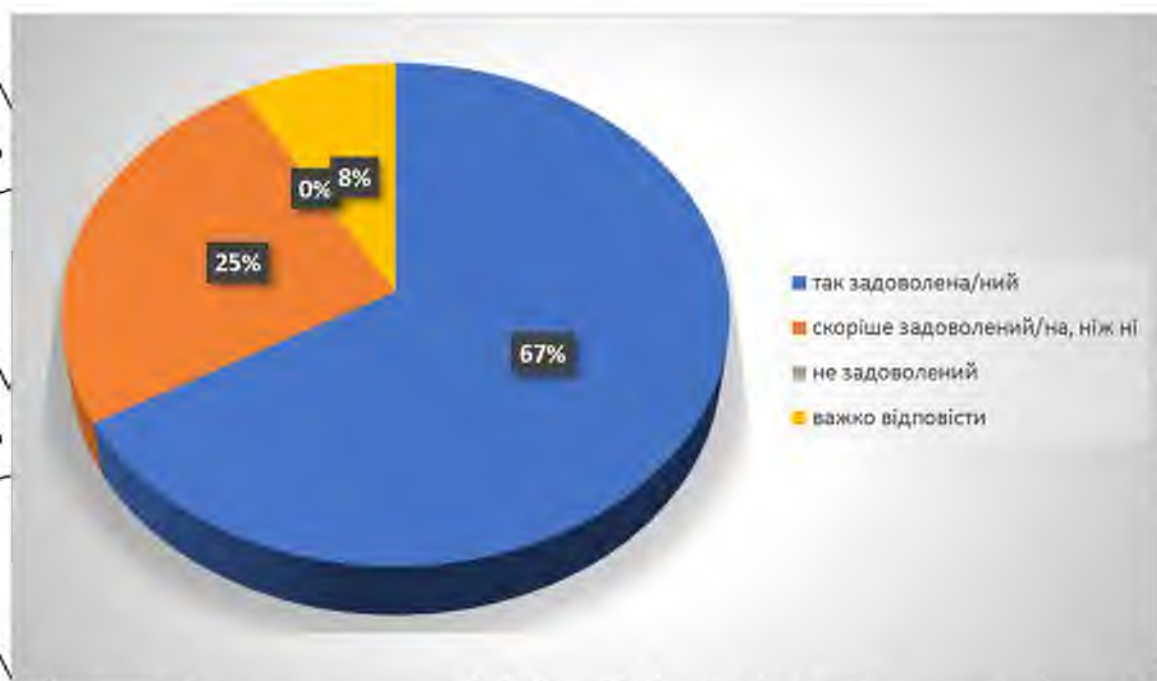

Рис. 3.4. Результати відповідей респондентів на питання «Чи задоволені Ви доступністю та якістю соціальних послуг в територіальній громаді, де наразі перебуваєте?»

Нами було опитано респондентів щодо того, як вони оцінюють загальний стан соціальної роботи в своїй об'єднаній територіальній громаді?

Відповіді респондентів розподілились наступним чином:

1) Високий рівень задоволеності – 75 % опитаних вважають, що соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах знаходиться на високому рівні і відповідає потребам громади.

2) середній рівень задоволеності – 20 % вважають, що стан соціальної роботи може бути поліпшений, але в цілому є прийнятним.

3) Лише 5 % зазначають низький рівень задоволеності станом соціальної роботи, вказуючи на певні питання, які вимагають уваги та вдосконалення.

Респондентів просили оцінити рівень доступності соціальних послуг для жителів об'єднаних територіальних громад. 75 % респондентів вважають, що рівень доступності соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах є високим і жителі мають легкий доступ до необхідних послуг.

25% вважають рівень доступності соціальних послуг середнім, з можливістю покращення якості та розширення спектру послуг, що надаються. 0% вважають, що рівень доступності соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах є низьким і доступ до соціальних послуг потребує значного покращення.

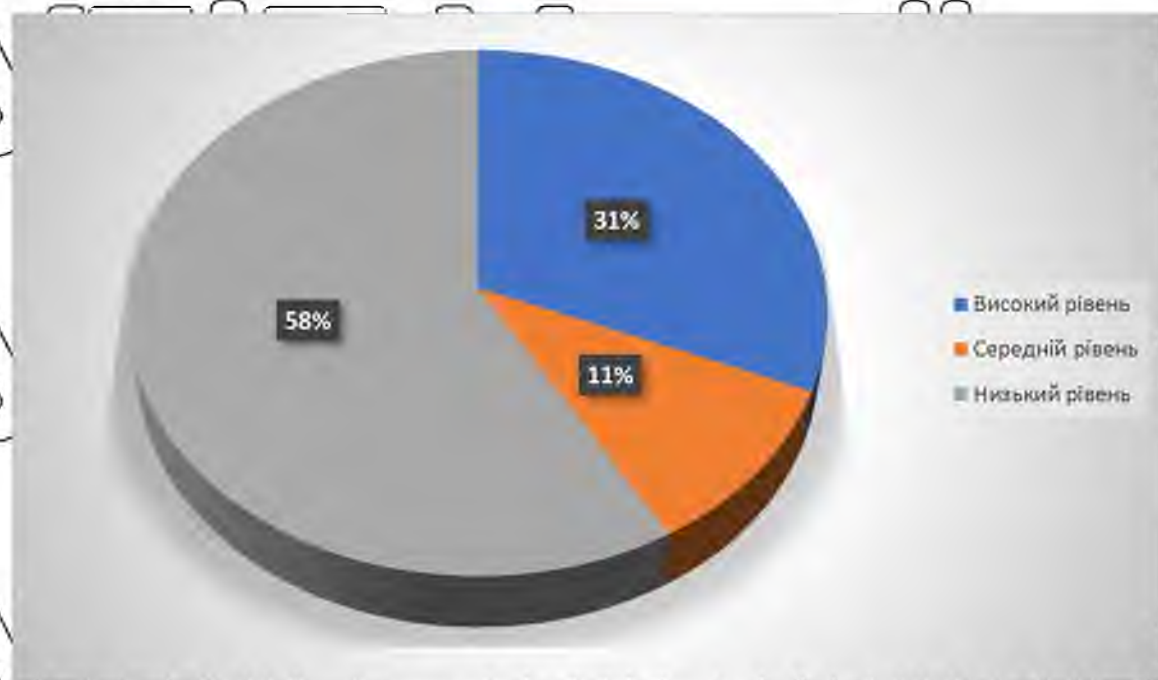

Рис. 3.5. Рівень доступності соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах

Останнім питанням, яке було поставлено досліджуванним «Чи знаєте ви соціальні проекти чи ініціативи, які реалізуються в об'єднаних територіальних громадах?»

85% респондентів зазначають, що знають соціальні проекти чи ініціативи, які успішно реалізуються в об'єднаній територіальній громаді.

25% респондентів стверджують, що не знають про будь-які соціальні проекти чи ініціативи в об'єднаних територіальних громадах, що може свідчити про необхідність поширення інформації та інформування громади.

Отже, можна відзначити, що більшість опитаних нами мешканців об'єднаних територіальних громад сприймають стан соціальної роботи як задовільний та вважають рівень доступності соціальних послуг високим.

Однак є певні питання, які можуть вимагати уваги та подальшого вдосконалення, наприклад робота з тими, хто не знайомий із соціальними проектами чи ініціативами.

Це дає змогу визначити позитивні сторони та ресурси, які можна використати для подальшого розвитку, а також визначити конкретні напрями, за якими можна покращити соціальну роботу в об'єднаних територіальних громадах.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

3.2. Шляхи покращення рівня соціальної роботи та ролі соціальних працівників в умовах об'єднаних територіальних громад

Одним із основних компонентів, що визначають зміст категорії «соціально-правова держава», є соціальний захист громадян в умовах територіальної громади під час військових дій. Без розробки шляхів створення ефективної системи соціального захисту, яка б відповідала міжнародним стандартам, неможливо побудувати в Україні реальну, соціально-правову державність.

Прагнення України приєднатися до Європейського Союзу неможливе без створення системи правових, економічних, організаційних та інших заходів державних і недержавних установ і організацій, які впливатимуть і сприятимуть підтримці соціальної та правової стабільності у суспільстві, створення умов для зростання добробуту населення нашої країни, забезпечення належного рівня та якості життя населення під час та після закінчення військових дій. Реалізація соціальної політики щодо будь-якої категорії громадян неможлива без здійснення соціального захисту, оскільки він є необхідним елементом функціонування держави в умовах ринкової економіки.

Потреба в ефективному соціальному захисті зростає у зв'язку з погіршенням добробуту громадян України в умовах економічних і соціальних трансформацій під час переходу до ринкового розвитку суспільства, коли значна кількість людей досягає межі виживання через війну. Поглиблюється соціальне та майнове розшарування, що призводить до дисбалансу в можливостях задоволення основних соціальних потреб населення. Рівень і якість життя залишається низьким.

За результатами проведеного нами дослідження з метою підвищення рівня реагування на існуючі потреби громадян в умовах територіальної громади під час військових дій ми розробили такі методичні рекомендації:

- при організації системи обліку громадян в умовах територіальної громади під час військових дій рекомендовано враховувати те, що переміщення в більшості випадків відбувається в сім'ях. У зв'язку з цим базовою одиницею під час обліку потреб громадян слід вважати сім'ю в цілому, а не конкретну особу. Такий підхід дасть змогу врахувати специфічні потреби, пов'язані з наявністю в сім'ї представників вразливих категорій: дітей, людей похилого віку, людей з хронічними захворюваннями, людей з інвалідністю тощо.

- варто враховувати, що потреби громадян в умовах територіальної громади під час військових дій не є постійним списком. Перелік потреб може змінюватися під впливом внутрішніх процесів і зовнішніх обставин. Наприклад, зміна сезону активізує потребу в сезонному одязі та взутті, а наближення зимового сезону означає необхідність адаптації житла до погодних умов з урахуванням можливих відключень електроенергії. Слід проводити регулярну оцінку потреб громадян в умовах територіальної громади під час військових дій.

- необхідно є розробка заходів, програм та проектів, які будуть враховувати не тільки матеріальні та фінансові проблеми громадян в умовах територіальної громади під час військових дій, а й будуть спрямовані на мінімізацію негативних наслідків ситуації, пов'язаної з наявністю проблем нематеріального характеру;

- забезпечити громадян в умовах територіальної громади під час військових дій осіб актуальною інформацією про можливості надання допомоги за принципом «єдиного вікна», а також єдиною електронною довідкою;

- при створенні системи соціальної допомоги громадянам в умовах територіальної громади під час військових дій варто вивчати та враховувати досвід зарубіжних країн, які вирішували подібні проблеми;

- індивідуальний підхід до вирішення соціальних проблеми з урахуванням соціально-демографічних характеристик, освіти, складу сім'ї та побажань громадян;

- дотримання принципу добровільності при переселенні або поверненні до місця постійного проживання;

- громадяни в умовах територіальної громади під час військових дій часто є вразливими до змін середовища та можливих конфліктів у громадах.

Пріоритетом має стати забезпечення їх особистої безпеки та захисту від насильства та злочинів;

- допомога переселеним громадянам в умовах територіальної громади під час військових дій у набутті нових навичок та професій може сприяти їх незалежності та інтеграції на ринку праці. Розвиток власних навичок дозволить їм задовольнити свої основні потреби;

- залучення громадян до громадської діяльності та участь у прийнятті рішень може сприяти їх інтеграції в існуючі умови та збереженню гідності;

- регулярний моніторинг та оцінка ефективності заходів соціального захисту громадян в умовах територіальної громади під час військових дій допоможе виявити недоліки та змінити підходи до роботи з цією категорією населення;

- співпраця з міжнародними організаціями та партнерами може сприяти підвищенню рівня захисту та допомоги громадянам в умовах територіальної громади під час військових дій;

- важливо поширювати інформацію про права громадян в умовах територіальної громади під час військових дій осіб та можливості їх захисту;

- розгляд можливостей заохочення роботодавців до працевлаштування громадян в умовах територіальної громади під час військових дій;

- громади можуть створювати програми реабілітації та психосоціальної підтримки для громадян, особливо тих, які пережили травматичні події. Це може включати консультування, терапію та інші форми підтримки.

З огляду на те, що кожна громада має свої унікальні виклики та потреби, адаптація та індивідуальний підхід є важливими для успішної реалізації заходів щодо підвищення рівня соціального захисту громадян в умовах територіальної громади під час військових дій. Важливим елементом, який забезпечить їхні потреби та інтереси, є також підтримка участі самих громадян у створенні та реалізації програм і проектів.

Підвищення рівня соціальної роботи та ролі соціальних працівників у контексті об'єднаних територіальних громад (ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД) можна досягти через різноманітні стратегії та

ініціативи:

- забезпечення систематичного підвищення кваліфікації соціальних працівників, включаючи навчання, семінари та курси для підвищення кваліфікації та знань.

- створення можливостей для участі в конференціях, семінарах і мережових заходах для обміну досвідом і вивчення сучасних тенденцій у соціальній роботі)

- Залучення експертів і зацікавлених сторін для визначення передового досвіду та рекомендацій.

- Співпраця з гуманітарними та соціальними організаціями для обміну ресурсами та досвідом.

- сприяння партнерству з бізнес-структурами та місцевими громадськими організаціями для спільного вирішення соціальних проблем.

- Організація регулярних зустрічей з мешканцями для отримання зворотного зв'язку, визначення потреб та участі громади в процесах прийняття рішень.

- Залучення громадських організацій та активізація ролі громади в соціальних програмах.

- Впровадження сучасних інформаційних технологій для покращення моніторингу, аналізу та надання соціальних послуг.

– Пошук додаткових джерел фінансування через грантові програми, спонсорство та інші механізми.

Стратегічне завдання України вийти на рівень економічно розвиненої держави вимагає серйозної роботи з удосконалення шляхів захисту прав і свобод людини, демократизації всіх складових суспільного життя, економічного зростання та забезпечення механізмів і умов для створення матеріального духовного благополуччя населення. Найважливішим аспектом цієї проблеми, відображенням місця людини в системі державної політики, є стан її соціального захисту та забезпечення соціальних гарантій.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Висновки до 3 розділу

У третьому розділі експериментально досліджено соціальну роботу та ролі соціальних працівників в об'єднаних територіальних громадах. Більшість опитаних нами мешканців об'єднаних територіальних громад сприймають стан соціальної роботи як задовільний та вважають рівень доступності соціальних послуг високим. Однак є певні питання, які можуть вимагати уваги та подальшого вдосконалення, наприклад робота з тими, хто не знайомий із соціальними проектами чи ініціативами.

Визначено шляхи покращення рівня соціальної роботи. Серед ключових аспектів – систематичне навчання співробітників, участь у конференціях та нетворкінгових заходах, співпраця з експертами та гуманітарними організаціями, партнерство з бізнесом та громадськими організаціями, активізація ролі громади в програмах та використання сучасних технологій.

Реалізація цих заходів сприятиме покращенню соціальної роботи та взаємодії з громадою, сприятиме наданню більш ефективних соціальних послуг.

ВИСНОВКИ

В умовах військового конфлікту особливого значення набуває соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах, яка стає ключовим інструментом надання підтримки та відновлення соціально-економічної стабільності на постраждалих територіях. У нашому магістерському дослідженні розглядаються основні виклики та завдання, що постають перед соціальною роботою в умовах воєнного стану, а також засоби та стратегії, спрямовані на покращення якості соціальних послуг в об'єднаних територіальних громадах.

Відповідно до завдань магістерського дослідження:

1) теоретично обгрунтовано аспекти соціальної роботи. Соціальна робота – це діяльність, спрямована на допомогу людям, які опинилися у складній життєвій ситуації та надання соціальної підтримки найменш захищеним верствам суспільства. Сучасна професійна соціальна робота характеризується тим, що вона намагається не тільки підтримати людину, а й сприяти її поверненню до повноцінного самостійного активного життя. Розглянуто основні методи соціальної роботи, до них належать: метод кризового втручання зарекомендував себе як ефективний інструмент реагування на надзвичайні ситуації та емоційний стрес, надання першої психологічної допомоги; травматична соціальна робота знаходить актуальність у сфері підтримки та адаптації для тих, хто став жертвою травматичних подій, будь то військові ветерани чи цивільні особи; соціальний супровід сімей військовослужбовців, відбудова громади, робота з внутрішньо переміщеними особами та соціальна адвокація забезпечують індивідуальний підхід до проблем та сприяють відновленню стабільності та розвитку суспільства в цілому; співпраця з гуманітарними організаціями стає ключовим елементом надання комплексної допомоги, використовуючи ресурси та досвід для максимально ефективного реагування на потреби населення в умовах військових конфліктів.

2) вивчено специфіку соціальної роботи в об'єднаних територіальних громадах в умовах військового стану. У другому розділі визначено специфіку

соціальної роботи в об'єднаних територіальних громадах в умовах воєнного стану. Одним із ключових аспектів соціальної роботи в умовах воєнного стану є розуміння особливостей об'єднаних територіальних громад, де відновлення соціальних зв'язків та відновлення інфраструктури є надзвичайно актуальним завданням. Взаємодія з об'єднаними територіальними громадами в умовах воєнного стану зумовлена необхідністю побудови стабільного та гармонійного суспільства, де кожен учасник громади зможе отримати належну підтримку та можливість жити повноцінним життям. У цих умовах соціальна робота є ключовим інструментом для оновлення та розвитку громад, сприяє розвитку мирного та стабільного суспільства.

Соціальні працівники відіграють ключову роль у захисті вразливих груп населення, таких як діти, люди похилого віку та люди з обмеженими можливостями. Вони розробляють і впроваджують заходи щодо забезпечення безпеки та підтримки цих груп під час військових конфліктів.

3) проведено експериментальне дослідження соціальної роботи та ролі соціальних працівників в об'єднаних територіальних громадах. Більшість опитаних нами мешканців об'єднаних територіальних громад сприймають стан соціальної роботи як задовільний та вважають рівень доступності соціальних послуг високим. Однак є певні питання, які можуть вимагати уваги та подальшого вдосконалення, наприклад робота з тими, хто не знайомий із соціальними проектами чи ініціативами.

4) розроблено шляхи покращення рівня соціальної роботи та ролі соціальних працівників в об'єднаних територіальних громадах. Серед ключових аспектів – систематичне навчання співробітників, участь у конференціях та нетворкінгових заходах, співпраця з експертами та гуманітарними організаціями, партнерство з бізнесом та громадськими організаціями, активізація ролі громади в програмах та використання сучасних технологій. Реалізація цих заходів сприятиме покращенню соціальної роботи та взаємодії з громадою, сприятиме наданню більш ефективних соціальних послуг.

В умовах військового конфлікту соціальна робота в об'єднаних територіальних громадах виявляється важливим інструментом відновлення соціально-економічної стабільності та надання гуманітарної допомоги населенню. Впровадження ефективних стратегій та методів дозволяє підвищити рівень соціальної роботи та забезпечити належну підтримку громад в умовах воєнного стану.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Список використаних джерел:

1. Актуальні методи соціальної роботи URL: http://megalib.com.ua/content/2714_34_Aktualni_metodi_socialnoi_rcboti.html (дата звернення: 06.05.2023)
2. Антонюк В. П. Вплив внутрішньо переміщених осіб на розвиток територіальних громад: проблеми та перспективи. *Вісник економічної науки України*. 2016. № (31). С. 8–13. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/113894/2-Antonvuk.pdf?sequence=1> (дата звернення: 06.05.2023)
3. Басова І. С. Внутрішньо переміщена особа як суб'єкт права соціального захисту. монографія. Київ: Ніка-Центр, 2020. 288 с.
4. Батансв О. Б. Територіальна громада – основа місцевого самоврядування в Україні. Київ: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 260 с.
5. Безпалько О. В. Соціальна робота в громаді: навч. посібник. Київ: Центр навчальної літератури, 2005. 176 с.
6. Берданова О. В., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Колтун В. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Управління розвитком об'єднаних територіальних громад на засадах громадської участі: навч. посіб. Київ: 2017. 129 с.
7. Болотіна Н. Б. Право соціального захисту, становлення і розвиток в Україні. Київ: Знання, 2005. 381 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. Київ: Ірпінь: ВТФ «Перун», 2004. 1440 с.
9. Волонтерські програми в Україні. URL: <https://mfa.gov.ua/ua/aboutukraine/volunteering> (дата звернення: 06.05.2023)
10. Головко В. В. Особливості державної політики соціального захисту населення в умовах воєнного стану в Україні. URL: <http://repository.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/10874/1/Golovko.pdf>

11. Гусак Н. Є., Семигіна Т. В., Трухан С. О. Стратегії і виклики соціальної роботи із внутрішньо переміщеними особами. *Вісник національного технічного університету «КПІ» Політологія, Соціологія, Право*. 2014.

№ 1 (11). С. 161–168. URL: <http://visnyk.nsp.kpi.ua/article/view/119098>

(дата звернення: 20.04.2023).

12. Драгомирецька Н., Піроженко Н., Матвєєнко І. Державно-громадянське партнерство у сфері соціального розвитку. *Одеса: ОРДУ НАДУ*. – 2017. – С. 290–291.

13. Євдокимова І. А., Бутиліна О. В. Соціальна робота в Україні: спроба прогнозування. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. 2021. Вип. 81. С. 82–87.

<https://doi.org/10.31392/NPU-nc-series5.2021.81.18> (дата звернення:

06.05.2023)

14. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата

звернення: 08.09.2023)

15. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо функціонування національної системи кваліфікацій».

URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2179-20#Text> (дата звернення:

08.09.2023)

16. Закон України «Про державну допомогу сім'ям з дітьми». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-12#Text> (дата звернення:

08.09.2023)

17. Закон України «Про соціальні послуги». URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-19#Text> (дата звернення:

05.10.2023)

18. Івакіна А. С. Соціальна робота з ветеранами бойових дій в сучасній

Україні. *Social work with combat veterans in modern Ukraine : кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»*

А. С. Івакіна ; наук. керівник д.соц.н., проф. І. В. Шапошникова ; М-во

освіти і науки України; Херсонський держ. ун-т, Факультет психології, історії та соціології; Кафедра філософії, соціології та соціальної роботи. Івано-Франківськ: ХДУ, 2022. 42 с.

19. Кадикало О.І. Актуальні питання соціального захисту населення України в умовах воєнного стану. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. 2022. № 2. С. 10–14.

20. Квітко Н. М. Соціальна робота з вимушено переміщеними особами як наукова проблема. Шляхи розвитку науки в сучасних кризових умовах: матеріали наук. практ. інтернет-конф., (Дніпро, 3-4 черв. 2021 р). Дніпро, 2021. 513 с.

21. Кондратенко С. Загальні засади нормативно-правового забезпечення державного управління у сфері соціального захисту учасників антитерористичної операції та членів їх сімей. Вісник Національної академії державного управління при Президентіві України. 2015. № 4. С. 113–120. (Серія: «Державне управління»).

22. Кравченко О. Соціальна робота в промаді в умовах війни <file:///C:/Users/budeg/Downloads/%D0%A1%D0%BE%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BE%D1%82%D0%B0%D0%B2%D0%B3%D0%80%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%B4%D1%96%D0%B2%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B0%D1%85.pdf> (дата звернення: 08.09.2023).

23. Ломоносова Н., Бабич К. Соціальний захист і війна в Україні. URL: <https://cedos.org.ua/wpcontent/uploads/soczialnyj-zahyst-i-vijna-vukrayini> (дата звернення: 08.09.2023).

24. Мещан І. Соціальне партнерство в наданні соціальних послуг населенню: світовий досвід і перспективи для України. *Науково-теоретичний альманах "Грані"*. 2017. Т. 20. № 2(142). С. 43–48.

25. Миколок С. М. Соціальна допомога та виплати в умовах воєнного стану. URL: <http://nauk.sgf.wupu.edu.ua/index.php/npsgf/article/view/126/122>

26. Молодіжна робота в територіальній громаді в умовах війни. URL:

https://ir.nmu.org.ua/bitstream/handle/123456789/160971/2022_11_%D0%97%D0%B1%D1%96%D1%80%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D1%82%D0%B5%D0%B7_%D0%A2%D0%BE%D0%BC%20%D0%86-109-112.pdf?sequence=1 (дата звернення: 08.09.2023)

27. Нечипорук Д. Міжсекторна взаємодія у наданні соціальних послуг в умовах війни. URL:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/915ae084-d507-447d-beca-c82745c1512a/content> (дата звернення: 01.02.2023)

28. Павлюк К. С. Волонтерський рух: зарубіжний досвід та вітчизняні практики. Інвестиції: практика та досвід, 2015. С. 87-93.

29. Палагнюк Ю. В. Соціальна робота в зарубіжних країнах. Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2016. 68 с.

30. Рассказова О.І., Логвінова О. Г. Визначення якості надання соціальної допомоги військовослужбовцям та членам їхніх сімей: анкета. URL:

<http://sur.li/abukd> (дата звернення: 29.07.2023)

31. Рекомендації громадам щодо організації надання соціальних послуг в умовах воєнного стану. URL: <https://auc.org.ua/novyna/rekomendaciyi-gromadam-shcho-do-organizaciyi-nadannya-socialnyh-poslug-v-umovah-voynenogo>

32. Ролі фахівця із соціальної роботи в територіальній громаді. URL:

<file:///C:/Users/budeg/OneDrive/%D0%A0%D0%B0%D0%B1%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%B9%20%D1%81%D1%82%D0%BE%D0%BB/%D0%AD%D0%9E%D0%9B%D0%80%20%D0%A4%D0%90%D0%A5%D0%85%D0%92%D0%A5%D0%AF%20%D0%86%D0%97%20%D0%A1%D0%9E%D0%A6%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%9E%D0%87%20%D0%A0%D0%9E%D0%91%D0%9E%D0%A2%D0%98%20%D0%92%20%D0%A2%D0%95%D0%A0%D0%98%D0%A2%D0%9E%D0%A0%D0%86%D0%90%D0%9B%D0%AC%D0%9D%D0%85>

[%D0%99%20%D0%93%D0%A0%D0%9E%D0%9C%D0%90%D0%94%D0%86.pdf](#)

33.Рошканюк Е. М. Міжнародні стандарти права особи на соціальний захист. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія Право*. 2011. Випуск 17. С. 78–81.

34.Савицький В. І. До питання про предмет військової соціальної роботи [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://sociojournal.kpi.kiev.ua/archive/2012/1/20.pdf>.

35.Світовий волонтерський рух: стан і статус. *Вісник економічної науки України*. 2012. С. 73–76.

36.Семигіна Т. Соціальні послуги у територіальних громадах України: інновації правового регіонування. URL: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Visnyk_4_2019-65-75.pdf

37.Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Академія праці, соціальних відносин і туризму. 2020. URL: <https://www.researchgate.net/profile/TatyanaSemigina/publication/34200363.pdf>

38.Скочко М. О., Організаційно-змістові засади надання соціальних послуг у сільській місцевості: дис. д-ра філософії: 231 Соціальна робота, Умань 2021, 226 с.

39.Скурятівський В., Лібанова Е., Палій О. Соціальна політика. Київ: Віпол, 2007. 360 с.

40.Слозанська Г. І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія / за наук. ред. д-ра пед. наук, проф. В. А. Поліщук. Тернопіль: ТНПУ імені В. Гнатюка, 2018. 382 с.

41.Слозанська Г. І., Теорія і практика підготовки майбутніх соціальних працівників до роботи у територіальних громадах: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.05, Тернопіль, 2019, 687 с. URL: http://tnpu.edu.ua/naukova-robita/documents-download/d-58-053-03/Dis_Slozanska.pdf

42. Соціальна робота в Україні: концептуальні засади і трансформація в сучасних умовах. URL: https://ipicnd.gov.ua/wp-content/uploads/2018/08/lukianova_sotsialna.pdf

43. Соціальна робота в Україні: навч. посіб. / І. Д. Зверева, О. В. Безпалько, С. Я. Харченко та ін. За заг. ред. : І. Д. Зверевої, Г. М. Лактіонової. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 256 с.

44. Соціальна робота в Україні: основні напрями, проблеми та перспективи розвитку / За ред. проф. Осетрової О.О. // Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 квітня 2016 р. Д.: ДНУ, 2016. 147 с.

45. Соціальна робота в Україні: тенденції розвитку й проблеми в довоєнний період та в умовах війни з Росією. URL: <file:///C:/Users/budeg/Downloads/21434-Article%20Text-38763-2-10-20230404.pdf> (дата звернення: 08.09.2023)

46. Соціальна робота з військовослужбовцями та їхніми сім'ями в умовах тривалого конфлікту на сході України. URL: https://library.udpu.edu.ua/library/files/soc_robota_soe_ost/ta/2021_2/9.pdf (дата звернення: 08.09.2023)

47. Соціальна робота у громадах: методичні рекомендації до самостійної роботи / уклад. Г. В. Петренко. Київ: НАУ, 2013. 52 с.

48. Соціальна робота як невідемна складова сучасного суспільства. URL: https://elz.kpi.ua/bitstream/123456789/30165/1/Sotsialna_robota.pdf

49. Соціальна робота: реалії та виклики часу: навчально-методичний посібник. Слов'янськ: Вид-во Б. І. Маторіна, 2021. 219 с.

50. Соціальна робота: становлення, перспективи, розвиток. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, курсантів та молодих вчених, 9 листопада 2022 р. Львів: ЛДУ БЖД, 2022. 222 с.

51. Соціальний захист постраждалих від збройних конфліктів: конспект лекцій навчальної дисципліни: навч. посіб. для здобувачів ступеня бакалавра за спеціальністю 231 «Соціальна робота». Київ: КНІМ. Ігоря Сікорського, 2021. 34 с.

52. Сташук О.В., Гергола С.В., Комар-Стаховська К.П. Стан соціального захисту та соціального забезпечення населення України в умовах війни. Економіко-правовий розвиток сучасної України: матеріали XI

Всеукраїнської наукової конференції студентів, аспірантів та молодих вчених, що присвячена 25-ій річниці з дня заснування Національного університету «Одеська юридична академія», м. Одеса, 25 листопада 2022 р. Одеса, 2022. С. 6-8.

53. Таран Ю. Я. Соціальна адаптація колишніх військовослужбовців та членів їх сімей. Досвід роботи недержавних некомерційних організацій.

Праця і соціальні відносини. 2010. № 1. С. 211–217.

54. Типове положення «Деякі питання діяльності територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг)» (№ 1417 від 29.12.2009 р.) затверджено Постановою Кабінету Міністрів. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1417-2009-%D0%BF> (дата звернення: 08.09.2023.)

55. Турбан В. В. Реабілітаційна робота з військовослужбовцями, учасниками бойових дій у центрах соціальних служб: етичний аспект.

Творча спадщина Г. С. Костюка: історія та сучасність. 2018. С. 346–345.

56. Тропця Л.П. Соціальна робота: теорія і практика : навчальний посібник. Київ: Знання, 2008. 574 с.

57. Українське суспільство в умовах війни. Колективна монографія /

С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н. Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.

Українське суспільство в умовах війни. 2022. Колективна монографія / С. Дембіцький, О. Злобіна, Н. Костенко та ін.; за ред. член.-кор. НАН України, д. філос. н.

Є. Головахи, д. соц. н. С. Макеєва. Київ: Інститут соціології НАН України, 2022. 410 с.

58. Уроки війни, (не) вивчені вітчизняною соціальною роботою. URL:

<https://www.researchgate.net/profile/Tetyana->

[Semigina/publication/363769961 Uroki vijni ne vivceni viteiznanou socialnou robotou/link/s/632d6b6765ba21525691aa0/Uroki-vijni-ne-vivceni-viteiznanou-socialnou-robotou.pdf](https://www.semigina.com/publication/363769961/Uroki-vijni-ne-vivceni-viteiznanou-socialnou-robotou/link/s/632d6b6765ba21525691aa0/Uroki-vijni-ne-vivceni-viteiznanou-socialnou-robotou.pdf) (дата звернення: 03.05.2022)

59. Шумило М. М. Міжнародні стандарти в сфері соціального захисту.

Університетські наукові записки. 2012. № 3. С. 243–249.

60. The 15th International scientific and practical conference, “Science, innovations and education: problems and prospects” (September 21-23, 2022)

CPN Publishing Group, Tokyo, Japan, 2022. 397 p.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

ДОДАТКИ

НУБІП України

Додаток А

Шановні респонденти, ця анкета розроблена для збору інформації щодо вашого сприйняття та досвіду співпраці з соціальними працівниками. Ваші

відповіді допоможуть розкрити важливі аспекти їхньої роботи та впливу на громаду.

НУБІП України

1. Ім'я (необов'язково)

2. Вік:

a) 18-24

b) 25-34

c) 35-44

d) 45-54

e) 55 і старше

НУБІП України

3. Стать:

a) Чоловіча

b) Жіноча

НУБІП України

4. Освіта:

a) Середня

b) Середня спеціальна

c) Вища (бакалавр)

d) Вища (магістр)

НУБІП України

5. Чи маєте ви досвід взаємодії з соціальними працівниками?

a) Так

b) Ні

НУБІП України

6. Досвід взаємодії з соціальними працівниками?

7. Якщо ви взаємодіяли з соціальними працівниками, будь ласка,

опишіть ваш досвід. Які конкретні послуги вони надавали або вам допомагали здобути?

НУБІП України

8. На скільки ефективною ви оцінюєте роботу соціальних працівників у вирішенні проблем чи ситуацій, з якими ви стикалися?

- a) Високий рівень
- b) Середній рівень
- c) Низький рівень

9. Сприйняття ролі соціальних працівників:

10. Як ви вважаєте, яка основна роль соціальних працівників у сучасному суспільстві?

11. Чи задоволені ви рівнем доступності та якості соціальних послуг, які надають соціальні працівники в вашому регіоні?

- a) Так
- b) Ні

12. Чи вважаєте ви важливим взаємодію громади з соціальними працівниками у вирішенні соціальних питань?

- a) Так
- b) Ні

Дякуємо за відповіді! Ваша думка є важливою для нас.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

Додаток Б

Шановні респонденти, ця анкета призначена для оцінки рівня та якості соціальної роботи в Об'єднаних Територіальних Громадах (ОТГ). Ваші відповіді допоможуть зрозуміти сильні та слабкі сторони соціальних послуг у вашій громаді.

1. Як ви оцінюєте рівень доступності та якості соціальних послуг у вашій Об'єднаній Територіальній Громаді?

- Дуже задоволений(на)
- Задоволений(на)

• Середньо

- Незадоволений(на)
- Дуже незадоволений(на)

2. Чи відчуваєте ви, що соціальні працівники в ОТГ добре впорядковані та готові надавати необхідну допомогу?

- Так
- Ні

3. Ваше Сприйняття ролі громади у Соціальній Роботі:

4. Чи вважаєте ви важливою активну участь громади у процесах соціальної роботи в ОТГ?

- Так
- Ні

5. Які ініціативи ви вважаєте корисними для взаємодії громади та соціальних працівників в ОТГ?

6. Чи є у вас пропозиції або зауваження щодо поліпшення роботи соціальних служб в вашій Об'єднаній Територіальній Громаді?

7. Чи готові ви брати участь у громадських обговореннях чи ініціативах, спрямованих на поліпшення соціальної роботи в ОТГ?

НУБІП УКРАЇНИ